

ANUL III. — No. 5

1-31 OCTOMBRE

LUMINA PENTRU TOȚI

REVISTĂ ILUSTRATĂ
DE
ENCICLOPEDIÉ SI DE PEDAGOGIE

pentru

LUMINAREA POPORULUI

BCU Cluj / Central University Library Cluj
APARE DE DOUÉ ORÍ PE LUNĂ ÎN 24 PAGINE SAU NUMAI
O DATĂ ÎN 48 PAGINE

DIRECTOR: ENIU D. BALTÉNU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

BUCUREȘTI, CALEA MOȘILOR, 138 (PENS. ENIU BĂLTÉNU)

ABONAMENTUL:

Pe un an	10 lei
Pe șese luni	5 lei
Pentru străinătate pe un an.	11 lei

Ediția de lux costă îndoit.

TIPOGRAFIA C. PETRESCU-CONDURATU

1887

REVISTA PEDAGOGICA „LUMINA PENTRU TOTI”

APARE ÎN BUCUREȘCI

CALEA MOSILOR 138, PE AN 10 LEI

Cuprinsul N-ului 5 anul 3, Octombrie 1887

Pag.

Către abonații revistei	201
Sentințe pedagogice, culese de Christ. St. Reverénn.	202—203
Rolul igienei în școle	204—206
Ce este națiunea? de E.	207
D-l Sturza și consiliul general de instrucție de E. B.	207—209
Cum învață Gertruda copiii săi? de E. B.	210—218
Doine populare, culese de Petru Vancu.	218—220
Sistem românesc de învățământ de Stef. Georgescu Carpen	220—226
Amicii de (G. B.) Carlos.	226—228
Schițe din istoria pedagogiei de Ión Russu	228—230
Conferințele învățătorilor din Muscel.	230—236
Cum trebuie să învățăm carte pe copii? de Eniu Bălténu.	236—242
Un revisor școlar de Eniu Bălténu.	243—245
Despre întrunirea învăț. din com. Radovan de Eniu Bălténu.	245—247
Correspondența	247—248
Pentru D-l revisor școlar al jud. Brăila-Ialomița de Redacție.	248
O știre bună de Eniu Bălténu	248

LUCRĂRILE LUI ENIU-BALTÉNU, TIPĂRITE

1. *Studiu asupra poeziei la Eleni*, 4 lei. Library Cluj
2. Din *Metoda de a învăța pe copii cu înlesnire scrierea și citirea*, ediție nouă de abia a apărut din conductor CĂRTICICA I care costă 35 bani.
Din *Învățământul intuitiv pentru copii de amândouă sexele, dupe metoda și procedurile lui Pestalozzi și Froebel*, au apărut următoarele lecțiuni :
  3. *Lecția I*, FLÓREA, costă 20 bani.
  4. *Lecția II*, MINCÉ, costă 30 bani.
  5. *Lecția III*, CUBUL, costă 20 bani.
  6. *Lecția IV*, CILINDRUL, SFERA și CERCUL, id. 20 bani.
- Din *Biografiile omenilor mari* au apărut până acum numai următoarele :
  7. CARMEN SYLVA, ilustrată, 40 bani.
  8. DAVILA, ilustrat, 50 bani.
- Din *Studiul naturei*, numai :
  9. CĂRTICICA I, ilustrată, 20 bani.
  - 10 «LUMINĂ PENTRU TOȚI», revistă pedagogică, abonamentul 10 lei pe an și 5 lei pe 6 luni, pentru România, 11 pentru străinătate.
  - 11 DISCURS ASUPRA STILULUI DE BUFON, traducere, 30 bani.

REVISTA ILUSTRATA

DE ENCICLOPEDIA ŞI DE PEDAGOGIE PENTRU LUMINAREA POPORULŪ

DIRECTOR: ENIU D. BALTĒNU

CĂTRE ABONAŞII REVISTEI

Administraşionea rógă pe toşii abonaşii cari până acum n'au achitat costul abonamentului, atât pe trecut cât şi pe anul al III'ea, să bine-voiască al trimite, cât mai neintârziat, spre a nu fi silişii a suspenda trimiterea revistei.

SENTINTE PEDAGOGICE

PRONUNȚATE

DE DIFERIȚI ÓMENI MARI

Ignoranța este o stare perpetuă de copilărie : omul instruit p^ote și el să nu fie fericit, știe însă mai mult de cât ignorantul ce se cuvine a face spre a scăpa de nefericire.

DENIS.

* * *

Ignoranța se p^ote numi nóptea minții, și această nópte n'are nici lună nici stele.

MAXIMĂ ORIENTALĂ.

* * *

Un bine este știința ; un rău e ignoranța. Cel ce cunoște binele și face răul e un smintit ; înțeleptul nu va crede nici o dată că știe ceea ce nu știe : își va închipui că nu știe nimic, și va căuta a se instrui.

SOCRATE.

* * *

Sint trei feluri de ignoranțe : a nu ști cine va nimic, a ști rău ceea ce știe, și a ști alt-ceva de cât ce se cuvine a ști.

DUCLOS.

* * *

Un sapient conoște pe ignorant, pentru că el a fost ignorant ; dar un ignorant nu p^ote cunoște pe un sapient, pentru că el n'a fost nici o dată sapient.

X.

* * *

Mulți nebuni sint cu spirit ; nici un om însă cu judecată nu e nebun.

LA ROCHEFOUCAULD.

* * *

Cel mai bun companion spre a petrece timpul este o carte bună.

F. DENIS.

* * *

Când o lectură îți înalță spiritul și-ți inspiră sentimente nobile și curagiose, nu mai căuta altă regulă spre a judeca despre meritul scrierii ; căci e bună și făcută de mână de maestru.

LA BRUYÈRE.

* * *

Toți se plâng de memoria lor, însă nimeni nu se plânge de judecata sa.

LA ROCHEFOUCAULD.

E mai anevoie a-și face cine-va un nume printr'o operă perfectă, de cât a da valórea uneia mediocre prin numele ce 'și 'l-a câștigat deja.

LA BRUYÈRE.

*
* *

Nu se cuvine a combate opinia de cât prin raționament; căci în idei nu putem da cu pușca.

RIVAROL.

*
* *

Paciența e un arbore a cărui rădăcină este amară și ale cărui fructe sint foarte dulci.

MAX. PERS.

*
* *

Paciența este cheia tuturilor porților și remediul tuturilor relelor.

MAX. ORIENTALĂ.

*
* *

Trei mult și trei puțin sint vătămătoare omului: a vorbi mult și a ști puțin; a cugeta mult și a avé puțin; a se arăta de mult și a prețui puțin.

MAX. ORIENTALĂ.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

E mai bine a-și orna cine-va interiorul de cât exteriorul.

MAX. ORIENTALĂ.

*
* *

Spiritul e pré folositor, când duce judecată, și pré periculos când îi ia locul.

MABIRE.

*
* *

Timpul este țermul spiritului; totul trece pe dinaintea lui, și noi credem că el trece.

RIVAROL.

*
* *

Adevărata viață este lumina minții, sint cunoștințele.

I. HELIADE R.

*
* *

Cine vorbește sémănă, cine ascultă culege.

PITAGORA.

*
* *

Cugetă de două ori mai 'nainte de a vorbi o dată, și vei vorbi de două ori mai bine.

PLUTARCH.

Culese de *Christ. St. Reverénu.*

ROLUL HIGIENEI ÎN ȘCOLE

Revista Agricolă publică următoarele sub semnătura I. N.

De vr'o câți-va ani școlile noastre secundare au avut cinstea de a primi ca mosafir bine-îcăcător o știință, căria încă nu i se dă totă întinderea cerută. Și nici nu se putea reclama mai mult higienei, care, abia incorporată în buget, să năbușescă prin utilitatea și cerințele sale vechimea și importanța orgolióselor colege. Modestia înainte de tóte!

Audiți, abia higiena capítă dreptul de a fi predată în unele școle și d'o dată să se resfețe, se pretindă că fără dēnsa educația intelectuală n'are valóre, că progres nu póte fi în școlă! Prea din cale afară ar fi semeția higienei de a eclipsa rolul celor-l'alte științe, de aceea, póte, la noi higiena contribue pré puțin de a deprinde inimile fragede cu cumpătarea, cu orórea de pasiunile ruinătoare!

Răbdare însă, căci va veni o dată timpul când instrucția va vedé că regulile (higienei morale, nu în mic vor contribui a forma pe bunul lucrător, pe adevératul tată de familie, pe onestul cetățén.

Copilăria este epoca cea mai priincióasă când inteligența, voința și caracterul pot lua o direcțiune salutară; de aceea și omul în acéstă vērștă fragetă póte fi comparat cu o materie molatică, sau cum ăice Horațiu, cu cēră; căci, ca și cēra, copilul póte lua forma ce i s'a croit prin instrucție și societatea în care a crescut. Să profităm de acéstă epocă, când natura tinerilor se înmlă diază la or-ce fel de impresiuni, spre a sădi în a lor inimă și inteligență numai pe cele folositoare și trainice; căci, dacă deprinderi rele, apucături rușinóse, poște scandalóse, prind răsac cu rădăcină adânc înfipte în inima și creerul copiilor, cu greú aste viții le vom mai poté plivi și desprinde din pământul virgin, în care au căpētat dreptul de proprietate ca prim ocupator. Un mijlocú, care póte scăpa tineretul de abuzuri și petreceri rușinóse, e și cunoșterea regulilor și preceptelor higienei. In higienă găsim noțiuni folositoare pentru conservarea sănătății și esplicarea multor bóle contractate din cauza vieții neregulate, a próstei locuințe, a traiului rău și a bēturilor alcoolice. Exemplele citate de higienă,

fiind culese din viața socială, din mediul în care trăim, pot rodi mai temeinic în mintea elevului de cât multe teorii și reguli, înțelese numai cu mintea, dar nevădute cu ochii în realitate.

Când higienistul va spune elevului că prin desfrânare și prin alcool inteligența se slăbește, onestitatea pierе, sentimentul libertății de acțiune pentru bine încetază și conștiința morală se întunecă; aceste defecte le va proba prin fapte, exemple dîlnice, vădute cu ochii la ómenii vițioși. Iar tabloul viú și îngrozitor al acestei vieți destrăbălate, va sădi în mintea și inima copilului nevinovat șcárba și ura, și'l va face a reflecta, a cugeta și a adânci mai bine în mintea sa pază de rele, carî ne duc așa de timpuriú la mormânt.

Când scrim aceste rânduri, avem dinainte cartea de igienă școlară a Dr. Riant, care ne spune că în Francia sînt societăți, ce se ostenesc a afla mijlócele igienice folosítore conservării sánătății publice, cum e societatea de cumpătare. Ba s'au înființat și asociațiuni contra abuzului de tutun și bęturi spirtóse. Iar sfaturile acestorú societăți, tipárite subt formă de afișe, sînt alipite în școlá.

Nu știm, când la noi átarî sfaturî igienice vor avé cînstea a figura în școlé alături cu hárțile geografice, regulamentele și programele de studiu; când cărțile de igienă, ínpánate ađi cu noțiunii vage și necomplete, vor părăsi cîmpul teoriilor și al generalităților, bune pentru savanți, și vor conține: date sigure pentru îmbunătățirea condițiilor materiale ale școlélor, reguli practice și utile reclamate de mediul în care trăim, descrierea bólelor locale, arátarea provenirei lor și mijlócele de evitat pe cât e posibil...

Fiind-că noi ne-am propus de la început a trata în acéstă revistă și cestiuni igienice, care ajutá la conservarea muncéi fizice, și intelectuale, muncá trebuincióasă în producțiunea agricolá, sá cimentám vederile generale și dorințele expuse mai sus prin fapte carî vor ímputernici rolul igienei în școlá. De o cam datá vom vorbi de efectele bęturilor asupra creerului.

Mulți íau în mică cantitate vîn saú rachiu, ca sá'si repare forțele, alții, pentru vr'o plăcere trecétore, saú ca sá'si escite creerul, și spírítul sá póta vedé lucrurile mai bine. Dacă totul s'ar márgini

aci, nici un pericol n'ar fi; însă omul, când a cunoscut senzația băuturilor, 'l face plăcere a o repeta, și tocmai această excitare cerebrală, crescând în grad, 'l conduce pe nesimțite la beție. Ca omul încă de tîner să știe a'și cumpăta această plăcere fizică, nu e rău a cunoște relele spirtóselor.

Dintre tóte organele creerul resimte cel mai tare acțiunea alcoolului.

Iată consecințele:

a) Face pe omul pacinic și blând cu curaj, mai dărj, gata pe bătae, gâlcevitor și fanfaron.

b) Dacă funcțiunile creerului s' ațâțate pré mult prin acțiunea vr'unei băuturi, atunci omul cade jos în nesimțire, când dîcem că e bétu mortu. Această stare de plâns étă cum se esplică dupe unii filosofi:

Creerul fiind tribunalul tuturor reclamelor și hotărîrilor, prin acțiunea băuturilor spirtóse excesive 'și usedă forțele peste măsură, în cât trecend în repausu forțat, cele-l'alte organe sufer aceeași consecință devenind nesimțitoare.

c) Dacă acest exces de beție se repetă la scurte intervale, bețivul începe a aiura, corpul 'l tremură, capătă *delirium tremens*, care e prevestitorul morței apropiate.

d) Cel ce bé mai puțin, dar pe fie-caređi, perde cu timpul facultățile intelectuali și morali, memoria nu'l mai ajută, limba i se 'ncurcă, mânele încep a'î tremura, capetă durere de cap nedeslipită, amefelă, părerî (halucinațiune), se tímpește, iar alte orî dá în nebunie, or dambă; fiind că creerul sub înfluența neînteruptă a vinului, saú a rachiului, grămădește pré mult sânge, nervii i se móie și nu mai aú púterea lor proprie de acțiune.

Să mai spunem în fine că beția stinge în om sentimentul de datorie, înainte de a'î ramoli creerul? — Credem că cu toții știm, că dîn beție resultă multe fapte necuviinciose, crime, pe cari conștiința morală n'are destulă putere la văpaia vinului de a le înlătura, ca imorale și hulite de societate.

CE ESTE NAȚIUNEA?

Marele scriitor frances Renan, a scris acum de curând o carte, unde răspunde la întrebarea: „*ce este o nație?*“ Răspunsul lui este lung, dar totul se cuprinde în frazele următoare din conclusia trasă de d-lui.

»Mai pre sus de limbă, de rasă, de hotare naturale,
»de geografie, de interese comune, trebuie să punem
»consimțirea popórelor, or cari ar fi limba, religia și
»rasa lor. . . . .

»A avé glorií comune în trecut, o voință în present,
»a fi sêvêrșit împreună lucruri mari și a avé voința
»de a mai sâvêrși încă altele, iată condițiile esențiale
»pentru constituirea unui popor, a unei națiunii«.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

E.

D-I STURZA SI CONSILIUL GENERAL DE INSTRUCȚIE

În ziua de 25 Septemvrie expirat, s'a închis sesiunea consiliului general de Instrucție, cu care ocazie d. D. Sturza, ministrul școlilor, a rostit un discurs, în care constată că consiliul general anul acesta, ca și în cel trecut, n'a produs nimic bun; căci din 39 de membri, nici a decé parte, adică nici patru inși, n'au venit la sesiune cu lucrări pregătite de mai înainte, cu lucrări cari să lumineze întreaga discuție îndată și de la început, și cari să prepare rezultate îmbucurătoare pentru școlă, de și membrii erau vestiți de un an de zile despre necesitatea programei școlii normale de institutori și încunoștiințați în termenul legal că au să se ocupe de programa școlilor rurale.

»Din nenorocire, D-lor membri, țice d. Sturza, nici anul

«acesta n'ați fost pătrunși în destul de scopul care a dat naștere consiliului general»

Adevăr crud, dar în sfârșit în mare parte este adevărat cea ce spune ministrul școlilor. Iată și câte-va monstre din faptele acestui consiliu, estrase din discursul d-lui Sturza.

Majoritatea consiliului n'a lăsat ca toate ideile să se producă și ca lumină să se facă asupra cestiunilor puse în desbatere, ci și-a dat totă silința ca să impună consiliului lucruri cu totul vătămătoare școlii și instituțiilor școlare. Spre a-și atinge acest scop, adică spre a influența fără sfială votul de două treimi asupra celor două programe, majoritatea consiliului a dat afară din sala ședințelor pe înșiși membrii consiliului permanent, călcând ast-fel pe față legea, care prin art. 26, prescrie că membrii delegați de consiliul permanent să sté față la toate ședințele consiliului general și să ia cuvântul or de câte ori va crede de cuviință spre a da deslușirile necesare, declarând fără valóre or ce lucrare a consiliului permanent. Deci și bune de ar fi lucrările consiliului general, ele fiind născute din nelegiuire, n'aũ nici un preț și nu pot fi luate în sémă. Dar chiar dacă s'ar trece preste această nelegalitate și s'ar lua în considerație programele votate de acest consiliu; ei bine, ele n'aũ nici un merit, căci sînt numai o înșirare de titlurile studiilor, pe când ele trebuiaũ să fie o lucrare analitică, metodică și completă a materiei școlare, făcute dupe principiile pedagogiei și filosofiei, așa în cât să fie adevărata călăuză a profesorilor.

Dupe acesta d. Sturza arată cum acest consiliu a știrbit programele, scoțend din ele tocmai unele din

studiile cele mai însemnate, și apoi termină ast-fel :
»Când privesc, cum trec anii, fără ca scólele nóstre
»să posédă programe metodice bine întocmite, *cum*
»*giur în giurul nostru*, țerile cari ne înconjóră dau tine-
»rimii lor o educație concentrată spre un singur țel,
»acela al întăririi statului, cum în scólele nóstre dom-
»nește de ani de zile unica țintă de a scádé cât mai
»mult nivelul invětătorelor, pentru a trece cât se póte
»mai ușor dintr'o clasă într'alta, cum în scólă nu se
»lucrésză puternic a întări tinerimea în iubirea și plă-
»cerea de a munci, în respectul adevěrului și al da-
»toriei, în practicarea virtuților și în observarea unei
»vieți morale, cum corpul didactic, în loc să lumineze
»tot mai mult, în loc să-și părăsésză metodele inve-
»chite și cari nu mai corespund cu progresul științelor
»din timpurile nóstre, se preocupă de inchipuite privi-
»legii, o mare jale mă cuprinde de acéstă țară».

Adevěr grăește d. Sturza, când vorbește ast-fel de tendința generală, deși sînt numérose esceptiți ; dar óre d. Sturza nu știe că nu există efect fără causă ? Ei bine, n'are de cât să caute cauza acestui efect, acestui rěu și să lucreze pentru înlăturarea ei. Nu este locul să arăt cauza acestui rěu și mijlócele 'de vindecare. In ce privește însă consiliul general de instrucție, pot spune atâta, că d. Sturza este în mare parte responsabil, căci d-lui a căutat să înlătore din consiliu ómeni ca d-nii Dr. B. Constantinescu, Misir etc. cari, pe lângă invětătură și esperiență, apoi aú cunoștințe pedagogice și nu caută să-și facă reputație prin gălăgie,

E. B.

CUM INVÊTA GERTRUDA COPIL SEI?

(Capul d'operă pedagogic al lui Pestalozzi, compus din 14 epistole adresate amicului său Gesner).

EPISTOLA A DECÉ

»Amice Gesner, în acéstă epistolă mă voiû ocupa tot cu *intuițiunea* și cu *metodul intuitiv*, pentru că nu trebuie confundată intuițiunea, acest punct de plecare al învățământului, cu *arta intuițiunii*, care se ocupă cu rapôrtele formelor. Ântăia, temelia celor trei elemente ale instrucțiunii, are o însemnătate cu totul deosebită de cât arta intuițiunii, arta calculului și arta limbajului. Dacă considerăm intuițiunea în sine însăși, față cu arta intuițiunii, é nu e alt-ceva de cât simpla înfățișare a lucrurilor esteriore în fața simțurilor și simpla deșteptare a conștiinții impresiilor produse de aceste lucruri. Cu intuiția natura începe or ce învățământ. Copilul de țită primește acest învățământ de la mamă sa. Dar arta n'a făcut nimic ca să urmeze pe acest drum croit pe natură. În deșert, arta avea sub ochi unul din cele mai frumoșe spectacole, adică pe mamă, arătând lumea pruncului ei; din acéstă priveliște arta n'a tras nici un folos pentru educația poporului.

»Scumpe Gesner, țiu să reproduc aci un pasagiû ce scriam, anul trecut, asupra acestei cestiuni, inspirându-mă de spiritul metodei mele. Iată-l:

„Plecând din momentul când muma își duce copilul în brațe, é îl învață: îl învață apropiind de simțurile lui lucrurile ce, natura i înfățișeză risipite, depărtate și confuze, făcându-i les-niciósă, plăcută și atrăgătoare practica intuițiunii și, prin urmare, însăși cunoștința ce rezultă din é.

»Fără puteri, fără cultură, alipindu-se de natură fără călăuză, și fără ajutor, mama, în nevinovăția sa, nici nu știe ceea ce, face. Ea n'are intenția să instruescă, é vrea numai să liniștescă, să-si ocupe pruncul cu ceva, și cu tóte acestea dânsa urméză »mersul cel înalt al naturei în simplitatea sa cea mai curată, fără s'i bănuescă măcar cea ce natura sêvêrșește prin mijlocirea

»ei; și cu toate acestea câte lucruri minunate sevărisește natura prin mijlocirea ei. Ast-fel é deschide copilului ei lumea, îl pre-
»pară să știe a se folosi de simțurile lui și îl desvoltă de tim-
»puriu atenția și facultățile lui intuitive.

»Inspiră-se în sfârșit ómenii scólei, inspiră-se de acest sublim
»al naturii! Aduge-se la procedurile naturii cea ce li se póte
»adăuga! Vie și arta în ajutorul inimii mamelor și permită-le
»de a urmări, cu o libertate înțeleptă, cu cât crește mai
»mult copilul lor, de a urmări sarcina ce o impulsie órbă și
»instinctivă le-a făcut să începă, când era mic de tot! Intereseze
»la acéstă lucrare și inima taților; viele și lor în ajutor arta,
»permițendu-le să dé copilului lor, (adaptându-le la poziția și
»condițiile lui de existență), toate calitățile de cari el va avé
»trebuintă pentru a dobândi și a poseda cât va trăi, (mulțamită
»unei bune administrații a intereselor sale esențiale) satisfacția
»intimă a conștiinții lui. Cât de ușor am puté face ast-fel ca
»să punem pe fie-care om în stare a-și asigura o viață liniștită,
»pacnică și mulțamită, cu toate greutățile situațiilor rele și cu
»tote nenorocile vremilor!

»Dumnezeule! Ce binefacere pentru ómenire! Nenorocire însă
»că, în acéstă cale, scólele n'aú ajuns în punctul unde sînt femeile
»din Appenzel (în Elveția). Acestea, din ántéile séptămâni dupe
»nașterea copilului lor, atárnă d'asupra légănuului lui o pasere
»mare de hârtie multicoloră. Prin acésta, ele ne arată momentul
»precis când arta ar trebui să dé copilului o noțiune clară și
»trainică despre lucrurile naturei.,

»Amice, când ai vędut un copil de douę trei séptămâni
»incercând să-și ridice mâinele și picióarele către acé pasere,
»când îți dici că ar fi așa de lesne de a trage, în mintea
»copiilor, (prin'r'un șir de asemenea infățișări materiale),
»un cadru general pentru intuiția prin simțuri a tuturor
»obiectelor naturale sau artificiale, cadru ce s'ar puté în
»urmă puțin câte puțin și prin diferite mijlóce, să se preci-
»seze în aménunte și să se lărgescă din ce în ce mai mult.
»Cel care își face aceste reflecțiuni și nu simte în acelaș
»timp cât de rău făcétóre este rutina, drumul greșit, al

vechii noastre educațiuni, acela trebuie să fie un om care nu se mai poate corige.

Pasărea de hârtie multicoloră a femeilor din Appenzel este pentru mine un lucru sfânt. M'am silit să dau metodei mele punctul de plecare al femeilor din Appenzel. Ba încă am mers mai departe: n'am voit să las la voia întâmplării nici una din impresiile ce natura, ce mijlocul unde trăește și dragostea de mamă procură copilului din cé mai fragedă vârstă; mi-am dat toate silințele pentru ca să se pótă înfățișa simțurilor, chiar în această vârstă, cea ce este esențial în noțiunile intuitive, și pentru ca să nu se mai ștergă din conștiință impresiile primite.

»Cursul întâiū din *Cartea mamelor* nu este alt-ceva de cât o încercare a face chiar din intuițiune o artă, pentru ca s'ajungem a da copiilor, în cele trei ramuri elementare ale învățământului, (formă, număr și cuvânt), conștiința cé mai completă, pe cât se pôte, de toate intuițiunile cari vor forma mai târziu, (când copiii vor avé despre ele o cunoștință mai precisă), temelia instrucțiunii lor.

»Acastă carte nu trebuie să fie numai espunerea completă a lucrurilor celor mai esențiale de cunoscut; é trebuie încă să procure materialele de seriei neîntrerupte și fără lipsuri, îmbrățișând aceste lucruri, și destinate să deștepte în copii de la întâile intuiții, sentimentul feluritelor raporturi și analogii dintre lucruri.

Abecedarul e făcut în acelaș sens. Simpla producere de sunete, simpla deșteptare a conștiinții impresiilor dobândite prin simțul auzului, forméză pentru copil o intuiție tot ca și simpla înfățișare a lucrurilor înaintea ochilor și simpla deșteptare a conștiinții prin impresia produsă asupra simțului vederii. Plecând de aci, am aranjat abecedarul meu așa că întâiul curs nu este alt-ceva de cât o intuiție, adică are de scop numai să înfățișeze simțului auzului și să întipărescă adênc în memoria copilului seria completă a sunetelor cari vor servi de temelie mai târziu noțiunilor lui de limbagiū, și asta tocmai la aceeași vârstă, când, prin *Cartea mamelor*, înfățișez ochilor copilului lucrurile ce se

pot vedé în natură, a cărora cunoștință precisă trebuie să formeze mai târziu temelia instrucțiunii.

»Acestaș principiu, adică înălțarea intuiției la artă, găsește locul său și în studiul celui d'al treilea element al cunoștințelor noastre (adică în număr). Numărul în sine, fără intuiție, nu există pentru spiritul omenesc. Copilul trebuie să-și cunoscă forma înainte de a fi în stare a-l pricepe ca un raport, adică trebuie să înțeleagă principiul care 'i va da conștiința clară de valoarea relativ exactă a numerelor. De acea, dins de la *Cartea mamelor* (care e destinată copiilor mici de tot), am înmulțit exemplele intuitive ale primelor zece numere: degete, ghiare. foi, punte, triunghiuri, cadrilatre, octogóne, etc.

»Acésta făcută pentru cele trei ramuri de studii și dupe ce ast-fel am înfățișat mereu, mereu, în acésta carte, intuiția simplă ca basă absolută a or cării noțiuni dobândite prin simțuri, am luat'o din nou în fie-care din aceste ramuri de învățământ, dar făcând din ele o artă, adică un mijloc de a supune judecății și facultăților noastre de aplicație practică lucrurile supuse deja intuițiunii noastre.

»Ast-fel, în ce privește forma, prin elementul cunoștințelor noastre, dupe ce, în *Cartea mamelor*, am familiarisat, pe copil cu intuiția repetată a lucrurilor și cu numele lor, eū trec la *Abecedarul artei intuițiunii*. Acésta a două carte are de scop să pună pe scolarul meu ca să-și dea séma de forma obiectelor despre cari *Cartea mamelor* i dedese deja óre care noțiune care nu era precisă. Acésta a doua carte trebuie să aducă pe copil în stare să-și facă idee exactă despre relația ce există între o formă óre-care și pătrat, găsind ast-fel (în cercul de studii ce îmbrățișează acest învățământ), un șir întreg de mijloce capabile a transforma intuițiunii obscure în noțiuni clare.

»Pentru al doilea element fundamental al instrucției noastre, *numărul*, eū urmez tot aceiași metódă. Dupe ce am încercat prin *Cartea mamelor*, să dau copilului din etatea cé mai fragedă, o idee limpede de primele zece numere cardinale, caut a-l face să înțeleagă (prin adunarea treptată a unei

unității la altă unitate), acele moduri generale de a spune crescerea și scăderea de cantitate, adică natura numărului două, apoi a numărului trei, etc. Cu modul acesta, copii dobândesc de la început intuiția perfectă a primelor elemente a tuturor formelor calculului, când tot-o-dată ei se familiarisază așa de bine cu expresiile ce caracterisă aceste forme, în cât nu le mai uită nici o-dată. Pentru a învăța pe copii începuturile aritmeticii, întrebuițez mai cu sémă serii, cari, chiar din punctul de plecare, forméză o progresiune, o înaintare neîntreruptă, condusă cu siguranță de psihologie și rezemându-se pe judecăți intuitive adênc să-pate în spirit pentru a trece la o intuiție nouă, care nu e nici o dată de cât un adaus ușor la cunoștințele dobândite, neridicându-se, de exemplu, de cât de la 1 la 2, și de la 2 la 3. Urmând ast-fel, ajungem la rezultatul atestat de experiență, adică: când copilul a priceput bine începuturile aritmeticii, pretru or ce operație de aritmetică, el este în stare să urmeze îndată aceiași lucrare, fără alt ajutor și a o duce așa, de departe cât îl va conduce seria particulară ce el studiază.

»Metóda mé are acésta de însemnat că é pune așa de bine în lumină pentru copii principiile fundamentale ale deosebitelor învățăminte, în cât la fie-care din gradele ce ele trec, copii sînt siliți să-și asimile cu totul cea ce ei știu. De acea, dëndată ce aũ făcut óre cari progrese, ei sînt pe deplin capabili să servescă de profesori surorilor sau fraților lor mai mici.

»In ce privește simplificarea și claritatea în învățămîntul aritmeticii, puntele esențiale ale metodei mele sînt următoarele: nu numai că dau scolarului (prin proceduri intuitive) noțiunea neștersă despre valórea reală și intrinsecă a tuturor raporturilor numerice, ci asociez în spiritul lui adevêrul intuitiv cu adevêrul matematic; ceva mai mult: din pătrat am făcut instrumentul comun al artei intuițiunii și al artei calculului.

»Dar principiile mele pot primi o aplicațiune întinsă mai cu sémă pentru cel d'al treilea element de instrucție, adică pentru limbagiũ.

»Dacă cunoștința formei și a numărului preced neapărat cunoștința limbajului și dacă această din urmă derivă în parte din primele două, la rândul lor progresele în arta limbajului sint mai repezi de cât progresele în intuiție și în calcul. Apariția facultății cuvântării este posterioară impresiilor intuitive ale formei și numărului; dar arta intuiției și arta calculului vin în urma artei limbajului. Cuvântarea, arest mare caracter care însemnă originalitatea și superioritatea naturii noastre, începe a se desvolta prin facultatea emisiunii sunetelor, apoi sunetul, printr'o perfecționare progresivă, se transformă în vorbe definite și acestea ajung gradat la limbaj. Natura a pus mii de mii de ani ca să inzeșteze némul omenesc cu un limbaj complet, și această artă minunată, pentru desvoltarea căreia natura a cheltuit atâtea vécuri, noi o învățăm în câte-va luni! Și cu tóte acestea calea ce urmăim pentru dobândirea acestui rezultat nu póte fi deosebită de calea ce a urmat genul uman la început. Și aci, de sigur, punctul de plecare e tot intuițiunea. Sunetul cel mai simplu, scos de om când el se silia să spună impresia produsă asupra lui de un obiect, era deja un mod de espresie intuitiv. Lung timp limbajul ómenilor nu fu alt-ceva de cât reproducerea prin cuvint a sunetelor naturii reci sau neinsuflețite, reproducere combinată cu mimica, limbajul trecu la ieroglfe și la vorbe isolate. Limbajul se mărgini, încă lung timp, a da lucrurilor particulare nume particulare. Astă fasă a istorii limbajului este destul de clar spusă în Biblia vechiului testament, în cartea despre facerea lumii, cap. II, vers 19 și 20: »Adam dede nume fie-cărui animal».

»De aci, limbajul se întinsă din ce în ce mai mult. El deosebi întâi, în obiecte, caracterele cele mai însemnate și le numi. Apoi ajunse să arate particularitățile fie-cărui și deosebiri în fapte și în facultăți. Cu mult mai târziu se desvoltă arta de a da aceleași vorbe mai multe însemnări, de a arăta unitatea, pluralitatea, spațiul ocupat de corp, mărimea sau micimea lor din punctul de vedere al formei sau al numărului, de a esprima în fine exact și

precis, prin modificări în structura și compoziția aceleași vorbe, toate schimbările și toate stările produse într'un lucru, dupe deosebirile timpilor și locurilor.

»In toate aceste perioade, limbajul a fost pentru omeni un mijloc artificial, nu numai de a-și reprezenta exact limpedimea din ce în ce mai mare a intuițiilor lor de tot felul, ci și spre a nu mai uita impresiile ce ei primiseră.

»Invățământul limbajului deci nu e alt-ceva de cât un tot de artificii psihologice, având de scop 1) să exprime impresiile (ideile și senzațiile), 2) să le facă trainice, ferindu-le de peire și 3) să se potă transmite, comunica și altora, deși ele ar suferi multe modificări. Și toate acestea se dobândesc de impresii numai prin singurul fapt că noi le alipim la vorbe, pe când fără vorbe ele (impresiile) ar peri și nu s'ar puté comunica. Dar, în puterea identității naturii umane, acest rezultat nu pôte fi dobândit de cât prin conformitatea acestui invățământ cu procedura primitivă urmată de natura însăși spre a face din facultatea vorbirii o artă și spre a o ridica la înălțimea și la puterea unde o avem astăzi. Cea ce va să dică că întregul invățământ al limbajului trebuie să plece de la intuițiune, să facă mimică netrebuincioasă, și mulțamită aritmeticii și artei intuițiunii, înlocuind imitația cu sunete ale naturii vii sau neinsuflețite din seriile sunetelor convenționale; acesta mai va să dică că dupe studiul sunetelor, sau mai bine dupe exercițiul organului nostru de a pronunța toate sunetele posibile, acest invățământ trebuie să trecă treptat la studiul vorbelor, la nomenclatură, la studiul limbii, la modificările și la combinările gramaticale ale cuvintelor; cea ce va să dică în sfârșit că, în aceste stații succesive, invățământul acesta trebuie să înainteze pas cu pas, încet, și dupe exemplul ce-i oferă natura în felul cum é a dezvoltat popóarele din punctul de vedere al limbajului.

»Aci se pune o întrebare. Cum am făcut eu aci pentru ca să observ în studiul sunetului, al vorbeii și limbii, mersul natural corespunzător celor trei perioade între cari natura și experiența au împărțit dezvoltarea facultății lim-

bagiului? Cum am ajuns să pui în armonie cu cele trei perioade procedurile învățământului meu la cele trei grade? Am dat studiului sunetelor ce mai mare estensiune de care e primitoare, păstrând și arătând vocalele ca adevăratele rădăcini ale tuturor sunetelor și puind succesiv fie-care consónă înainte și dupe vocale. Prin acésta, am procurat mijlocul de a face să dobândescă copilul din légân cunoștința durabilă a sunetelor din cari se compune limbajul și a seriilor lor; prin acest învățământ am procurat mijlocul de a face să procedeze de la o intuiție internă intuițiunea esternă care pune sub ochi semnele sunetelor, pentru că imitând conducerea naturii în acésta privință, am asigurat impresii auditive prioritatea asupra impresii vëdului. Am înlesnit încă acest studiu dispuind, în cartea mé, seriile articulațiilor așa în cât fie care din ele să urmeze din acea care-i este ce mai vecină și care nu se deosibește de é mai tot-d'a-una de cât prin adăugarea unei singure litere. Dobândind ast-fel o epelare perfectă, ajung la studiul vorbelor, la nomenclatură. Eu arăt copilului aceste vorbe în prima carte de citire, în dicționar, și, aci încă, am recurs la serii cari, apropiind cât mai mult formele analóge, fac din trecerea la citire un simplu joc. În adevér eú leg ast-fel vorbele unele de altele, adăugând mereú câte-va litere noi la litererile învățate mai nainte, când ele sînt întipărite adânc în memorie și pronunțate curent, În același timp, *cartea mamelor*, prin intuițiunile de tot felul cari i forméză fondul, invată pe copii să vorbescă și le luminéză sensul vorbelor ce aú să pronunțe.

»Noțiunile intuitive despre cari natura dá conștiință copilului din etatea ce mai fragedă și al căror cerc este nesfîrșit, sînt dispuse și concentrate, în cartea mé, dupe o ordine psihologică. Legea ce mare a naturii, în puterea căria cea ce e aprópe se întipărește mai adênc în spiritul copilului de cât cea ce e departe, acésta lege aci este asociată cu următorul principiu, așa de important pentru instrucție: a face așa ca subștanța lucrurilor să producă o impresie cu mult mai forte de cât accidentii lor. Prin

concentrarea și aranjarea psihologică a subiectelor de studiu, această carte permite copilului să imbrățișeze cu înlesnire domeniul nemărginit al limbajului și al noțiunilor intuitive. Obiectele în particular sînt nenumărate în natură, dar deosebirile lor esențiale sînt mai puține; de asemenea obiectele ineseși, când sînt clasate dupe aceste deosebiri, ele devin ușor accesibile pentru inteligența copilului.

(Va urma finele acestei epistole în No. următor).

E. B.

DOINE POPULARE

SCRIEREA CĂTANELOR ¹⁾

Frunză verde de secară
Rea veste-auđii asară
Că scrie cătane iară.
Du te maică, la *birău* ²⁾
Să scrie șapte 'n locul meu...
—Dar birău-î mare căine,
Că a împlinit șapte cu tine.
—Atunci, dacă-î rându așa,
Maică dragă, mila mea,
Nu plînge cî fi *vigană* ³⁾
Nu-ți pese că merg cătană.
Că dacă-o fi bine 'n țară
Și eă m'oi întorče iară.
Dar te rog, măicuța mea,
Să-mi trimiți cămeșa mea,
Cei croită de surori
Pre ăile de sərbătorî.
Cei croită *păurésă* ⁴⁾
Stric'o și-o fă cătănésă.
Pre latul cel din napol
Scrie'mî frații amândoi;
Pre latul cel de-astînga
Scrie'mî, maică, drăguța;
Pre latul cel deadrépta
Scriite tu, măicuța mea.

Iar pre latul din nainte
Scrie'mî, taică, trei cuvinte.
Mînce-te amarul, birău,
Mult umblași în rîndul meu,
Să-mi dai pușcă și *borneu*, ¹⁾
Da-le-ai drag fiului tîu.
Bată-mi-te birău. bată,
Lacrimile maicilor
Și suspinul mîndrelor.
De gelea feciorilor
Mînce-ți casa pustia
Feciorii *răbăgia* ²⁾
Fugă-ți fata cu sluga
Feciorul cu slujnica,
Dar, birău, pre D-ta
Să te mînce temnița.

DESPĂRȚIREA UNUI SOLDAT DE PĂRINȚI

Frunză verde de *colie*, ³⁾
Gele mî-a fost, maică, mie,
Cînd mă pusei în *cocie* ⁴⁾
Și pl-caiū la cătănie.
Cocișul ⁵⁾ caii a mînat
Și tare m'a 'ndepărtat,
Lăsându'mî satul cu dor

¹⁾ Soldat. ²⁾ Jude [cnéz. prim.] ³⁾ Vo-
lósă. ⁴⁾ Țărănésă.

¹⁾ Vițel. ²⁾ Bóla.

³⁾ Un fel de érbă. ⁴⁾ Trăsură. ⁵⁾ Surugiu.

Și iublu-mă frățior
 Lăsându-mă satul cu Gele
 Și dragi surorile mele.
 Lăsându-mă mama plângend
 Și pre talca suspinând.
 Mă duseiă pre țară în jos
 Necăjit și dureros.
 Când ajunserăm la loc
 Mil, cu carul cel de foc,
 De feciori, jos coborîrăm
 Și la căsarmă pornirăm.
 Când sosirăm la căsarmă
 Plinî de frică și de spaimă,
 Oficierii ne-ocoliră
 Și la companie ne 'mpărțiră.
 Catanele cele bătrâne
 Se strânseră p'ângă ¹⁾ mine,
 De-o lature mă trăgeu,
 Iar de alta mă împingiau;
 Nu știam ce să mă fac
 Ne mai avend sânge cald,
 Inima 'n mine 'nghetase,
 Sufletul mi se surpase,
 De atâta spaimă și frică
 Nu putem grai nimică.
 Pre când voiam să m'alin ²⁾
 Vine-un *zugführer* ³⁾ bētrân
 Și strigă aspru pre mine:
 — De unde ești, măi creștine,
 Și de ce felii de națiune?
 Eū 'i răspund cu ton înalt:
 Sum român din Măderat.
 — Gatăte dară, române,
 Și haida sus după mine.
 Mă sui la magazină
 Și'mi dede pușca pre-inână
 Și'mi dădu *bokonci* ⁴⁾ purtați
 Ce aū rămas de ceialaltî
 Și *nădragi* ⁵⁾ veneți frumoși,
 Ce abia 'i port de petecoși,
 Nicî veneți, nicî mohoriți

Numai cum sînt mai urîți.
 Puseră'mi *vișel* ¹⁾ pre spate
 Și pre brău curele late
 Dederă'mi și-un comănac
 Și mă puseră *haptach*. ²⁾
 Când încinsei *ibrișimul* ³⁾
 Mă luă, maică, suspinul
 Și gândiam, măicuța mea;
 Vai! că acum de m'ai vedé,
 Ai jura pre Dumneđu
 Că nu-mi-sū drag fiul tēu.
 Că cum am ajuns la loc
 Desbrăcară al meu joc,
 Mă puseră 'ndată jos
 Și mă tunseră frumos.
 Diminéța când mă scol
 Mănc numai *profont* ⁴⁾ gol.
 Apoi es la *exițir* ⁵⁾
 Să mă învețe *presentir* ⁶⁾
 Bat'o focul cătănie,
 Mare dată mi-a fost mie
 Să slugesc fără simbrie
 În trei ani la împărăție.

RENTÓRCEREA

Bună sēra, țară dulce,
 În tine doru-m'aduce.
 Acuma-sū trei ani de țile,
 De când n'am umblat în-tine,
 Pre a tale uliți tinósă
 Prin imala cé virtósă;
 Ci tot prin orașe mari
 Cu lampi și cu luminări,
 Tot pre uliți flăstărite, ⁷⁾
 Printre ziduri poleite.
 Iar acum mă întorc a casă,
 La a mea maică duiósă,
 Care de când am plecat,

¹⁾ Borneu (de la ung. bornyu-vișel).
²⁾ Fiți atenți. ³⁾ Curéua de peste mijloc
 cu cuțitul (baioneta). ⁴⁾ Pâinea soldă-
 țescă. ⁵⁾ Exercițiu. ⁶⁾ Presentați. ⁷⁾ Pa-
 vate.

¹⁾ Pe lângă (prescurtat). ²⁾ Să sedă.

³⁾ Sub-sergent. ⁴⁾ Călcăni (ciobote).

⁵⁾ Cióreci.

Tot a plâns și-a suspinat.
 Acum mă întorc sênătos
 La al meu taică duios
 La dulciî mei frățiori
 Și iubitele surorî,
 Care de trei ani trecură
 Pre *bacea* ¹⁾ lor nu'l vëdură.
 Decî te rog, măicuța mea,
 Ascultă cererea mea,
 Ședî un cîas, orî douë în prag
 Și aștéptă-më cu drag.
 Iar, tăicuță, scump părinte,
 Nu vërșă lacrimî ferbinte,
 Ci prînde ²⁾ caiî la cocie
 Și vină pân' la stație,

Iar pre frați-mî mituteî
 Puneî taică, și pre ei
 Jos în fundul cocîi
 Să vină 'n calea băciî,
 Iar voi, iubite surorî,
 Frëmântați'mî în sudorî
 Un ³⁾ *tipău* de pită alb,
 Să'l mănçe bacea vost' cald.
 Gătiți o cină pre masă
 Pre când voi ajunge a casă
 Să cinăm cu toți la mësă,
 Ca la o nuntă frumôsă.
 Că am mai ajuns odată
 Ca să fim cu toți la mësă.

Culese de PETRU VANCÛ

Invëțător în Măderat (cott. Arad) Ungaria.

SISTEM ROMÂNESC DE ÎNVÊȚĂMÎNT

(PROPUȘ DE D-L STĂGÎ CARPEN Cluj)

Omenirea, de la începutul formațiunii sale, sê află într'o stare continuă de evoluțiune. Istoria descriindu-ne popórele, ne arată că din cauza luptei pentru existență au căutat să prepondereze unele asupra altora. Armele de luptă n'au fost însă tot-d'auna aceluși; ci, din contră, ele au variat în decursul timpului.

Din schimbarea armelor, a urmat și schimbarea felului luptei. În trecerea secolelor prin schimbarea felului luptei, neconținut am ajuns ađi la luptele economice. Și, în adevér, observând ađi cu atențiune popórele din Europa, vedem: Că acelea au cuvîntul mai înteu, cari stau mai bine economiceste. Dacă adevérul este acesta, fie care popor mare sau mic trebuie să lupte pentru a se susține. Diferite sînt căile de susținere, dar cé mai principală este *Instrucțiunea*.

În adevér, observând tóte popórele moderne, vedem că atențiunea lor este fixată asupra ameliorării metódelor de Invățămînt. Mulți susțin că Germanii datoresc căștigarea victoriei, de la 1870, asupra Franței, nu armelor ci invățătorului German. Dacă lucrurile stau ast-fel cu cele-l-alte popóre, de sigur că și cu poporul nostru nu stă alt-fel.

¹⁾ Nene. ²⁾ Inhamă caiî la trăsură. ³⁾ Pâne.

De aceia datorî sintem toți Români să cugetăm la ameliorarea sistemului nostru de Invățământ. Vom comite însă o eróre neertată, dacă prin ameliorare, vom înțelege importatiunea unui invățământ dintr'o țară străină. ¹⁾

Din contră, trebuie să găsim un sistem de invățământ care să fie potrivit cu caracterul poporului Român, cum și cu gradul său de cultură. Acestui sistem ast-fel conceput, să'i adăogăm ameliorările posibile, ce vedem prin propria noastră observațiune sau le găsim în sistemele altor popóre.

În scopul de a arăta, un sistem de Invățământ Românesc, la care cuget încă de mult, am luat condeiul acesta în mână.

Înainte de a descrie sistemul ce voesc să arăt, cred necesar a respunde la câte-va cestiuni, pe cari, după părerea mea, trebuie să și le facă or cine ar voi să întreprindă un studiu asupra Invățământului.

1) *Ce este Invățământul ?*

Invățământul este complexitatea tuturor cunoștințelor, ce pôte câștiga omul, pentru folosul său și al semenilor săi.

2) *Care este scopul Invățământului ?*

Scopul invățământului în tóte țerile, precum și la noi, trebuie să fie acela de a face din fie-care individ: *Un cetățian demn, un lucrător inteligent, un bun părinte și un soldat esercitat.*

3) *Ce numim sistem de Invățământ ?*

Sistem de invățământ numim o totalitate de cunoștințe, compus din mai multe părți, cari nu pot lipsi, fără ca sistemul să nu 'și përdă ființa sa. Deci, un sistem de invățământ nu există, dacă 'i-ar lipsa ceva, din cea ce se cere de scopul Invățământului.

4) *În România, există ađi un sistem de Invățământ ?*

Sistemul nostru de ađi, necoprindënd tóte cunoștințele cerute de scopul Invățământului, putem cu drept cuvënt spune că noi n'avem un sistem de Invățământ.

5) *Pe ce principii se pot basa sistemele de Invățământ ?*

Nu în tóte țerile pôte fi acelaș principiu, ci din contră principiul de basă se schimbă în fie care țară, mai ales după modul de organizare ce are societatea.

Când o țară se află împărțită în clase sociale, sistemul de invățământ trebuie să se bazeze pe un principiu, care nici odată nu se pôte stabili într'o țară fără clase.

6) *Ce principiu trebuie să serve de basă sistemului de Invățământ în România ?*

¹⁾ Acest studiu fiind esit din pana unei persóne speciale în ale școlei, noi îl publicăm așa cum a esit din mâna autorului, rezervându-ne dreptul de a ne arăta vederile în urmă.

Acest principiu trebuie să 'l căutăm în Constituțiune, care este pactul fundamental al statului nostru. Și în adevăr, citind articolul 10 din constituție, vedem principiul ce căutăm, în vorbele: «*Toți Românii sînt egali.*» Acest principiu găsit, va trebui să găsim un sistem de învățământ, care să facă din fie-care Român, aceia ce se cere de scopul învățământului.

PRIVIRE GENERALĂ ASUPRA ACTUALULUI SISTEM DE ÎNVĂȚĂMÎNT.

Înainte de a condamna vechiul sistem, eu cred necesar a arăta probele pentru care acest sistem trebuie părăsit. Mai înteu voi începe cu *Învățământul primar*.

Dupe cum se află ađi întocmit, acest învățământ este contrariu principiului din Constituție; de ore ce se află împărțit în *Urban* și *Rural*. Prin această împărțire se atacă Constituțiunea, căci împărțindu-se poporul în orășeni și săteni nu mai sînt: *Toți Românii egali*. Dar va dice pôte cine-va că prin ocupațiunea lor sînt ast-fel împărțiți, acelora le voi răspunde, să fie prin ocupațiune dar nu și prin instrucțiune, căci poporul Român este unul și acelaș.

Să cercetăm însă puțin cum se distribuie în general învățământul primar fie rural fie urban.

1) *Învățământul urban*. Acest învățământ cu toții știm că are o durată de 4 ani. Etatea obligătoare de a începe acest curs este la 7 ani. Personalul didactic este compus dintr'un număr de 4 Institutori, adică în fie-care an de studiu se află un profesor.

Știind acestea, să căutăm a vedé, ce produce acest învățământ ca folos pentru societate. Dupe părerea mea, întregul curs de patru ani nu învață pe cetățenul Român de cât să scrie și să citească. Mă explic:

Inchipuiți-vé că A. la etate de 7 ani, intră în clasa I, dintr'o scólă primară urbană și prin silință la etatea de 11 ani absolvă tóte 4 clasele, intră în societate. Fiind în societate nu pôte avé alt rol de cât acela de servitor la un magazin comercial sau industrial; acolo stă el 10 ani, până la etatea d'a puté fi singur un cetățen cu drepturi civile și politice. Credeți, că în tot decursul celor 10 ani, stăpânul seú nu 'i a întrebuintat forța intelectuală, ci numai pe cea musculară?

Afirmarea mi-o dați singuri nu mă îndoesc.

Mai credeți că copilul devenit cetățen a pierdut tóte noțiunile câștigate între 7—11 ani? Dupe afirmațiunile peda-

gogilor, vă rog să credeți, căci toți pedagogii sint de acord asupra ideii: »Că în etatea fragedă, impresiunile se primesc ușor dar se și perd ușor».

Dacă această afirmațiune este adevărată, apoi de sigur că cetățenul Român, care a absolvit cursul primar urban, din toate noțiunile dobândite, nu a mai rămas de cât cu cunoștința de a scrie și citi.

Când toți locuitorii din orașe ar fi în categoria acesta, pôte că lucrul tot n'ar sta așa de rău; dar, din contră, absolvenții cursului complet, sint o infimă minoritate față cu numărul celor ce au învățat numai câte o jumătate an și un an seú doi.

Conclusia nu pôte fi de cât acesta: că societatea n'are nici un ajutor intelectual de la absolventul cursului primar urban.

2) *Invățământul primar rural.*

Studiind acest curs, vedem că el are o durată de 6 ani.¹⁾ Are o programă diferită, de a celui urban. Are un personal didactic compus dintr'un singur profesor. Mijlócele prevădute de lege pentru realizarea obligativității, este amenda în bani.

Cu conștiința împăcată aș puté spune că, mai nici un elev n'a absolvat cursul primar rural. Totuși ca să nu fiú taxat de pesimist extrem, imi inchipuesc că sint absolvenți. Programa e pré de curénd făcută de consiliul General de Instrucțiune, ca să am fericirea să vedé pe cetățenul absolvent de cursul primar rural.

Să esaminăm însă, dacă un singur profesor este suficient pentru toate șese clasele. Inchipuiți-vé o scóla completă, și un Invățător devotat carierei sale. Ia spuneți-mi, ar puté acest apostol să facă 24 de lecțiuni într'o ȓi? Eú cred că nu. Dar, pôte, va ȓice cine-va, de unde am scos 24 de lecțiuni de fie-care ȓi?

Respunsul e ușor: 6 clase, câte 2 lecțiuni de ascultat, fac 12 și câte 2 lecțiuni de esplicat, fac iar 12. Apoi $12+12=24$. Cinci óre de studiú fac: $5 \times 60=300$ de minute. $300+24=324$. Aceste 324 minute sunt ele óre suficiente pentru esplicarea or cãruí object coprins în programă? Este dar imposibil ca un singur profesor să 'și facă datoria în conștiință.

Să trecem la obligativitate. Or ce părinte care nu 'și va trimite copíu la scóla, va fi amendat conform legii.

¹⁾ Acum este redus la 5 ani, dar nu știm dacă se va pune în aplicație această modificare.

Acesta este mijlocul care s'a găsit cel mai bun, pentru realizarea obligativității, cel puțin până în prezente.

Săracul Român! Ce vrea el ore să nu fie deștept? să nu 'și dea copilul la școlă? Nu! Miseria îl oprește; el se servește de copilul său în timpul verei la munca câmpului, pentru ca să 'și procure hrana și să 'și plătească datoriile către stat, către arendaș și către cărciumar.

Și iarna n'are cu ce să 'și îmbrace copii ca să-i trimită la școlă. Dar pentru că e sărac să plătească amenda, va să dică să i-se vîndă și așternutul ca să-i fie viața și mai amară?

Acestea toate nu sînt de cît efectul obiceiului nostru de a copia legile altor țări, fără multă chibșuință.

Concursul ce țeranul Român dă societății prin forța musculară este enorm, căci el produce *materia primă*; dar în schimb nu primește de cît disprețul tuturor lipitorilor streine cari 'l sug până la măduvă. Ba fac aceste lipitori, ceva mai mult: în creșterea copiilor iaș pe țeranu Român ca exemplu de om fără minte. Ore această ființă, țeranul Român, nu merită dupe munca lui, mai mare preț? O, da! eu cred că merită. Continuându-se însă actualul sistem de învățămînt, el nu se va bucura de o sîrtă mai bună, nici în viitor.

Invățămîntul secundar. Dupe sistemul de ađi, sub numire de școli secundare avem: *Gimnasiile clasice și reale, licee, școli comerciale, școli de agricultură, școli de silvicultură, școli de meserie, școli normale de Invățători, școli normale de Institutori, Seminarii* și mai știu și eu cîte altele. Fie-care fel de școli secundare are programul său diferit în parte, ba sînt unele cari diferă în tot de cele-l-alte.

Totă lumea strigă că absolvenții cursurilor secundare se fac funcționari, vin să ródă din bugetul statului.

Credeți că a absolvenților este vina? Nu. Acui este dar? Răspunsul este: a sistemului de învățămînt.

Se cercetăm acum, ce folos dau societății absolvenții cursului secundar, cu contingentul de idei, dobîndite în școlă. Răspunsul e foarte ușor. Fiind cine-va funcționar, nu pôte fi independent și prin urmare nu pôte să 'și arate cugetările fără tēmă d'a nu fi înlocuit printr'un altul.

Funcționarii cei mici sînt cei cari aplică legile, totuși lor nu le este permis să arate defectele legilor, din cauza regulilor cari se prevéd în ierarchia funcționarilor.

Să vedem ce fac acești funcționari în societate. Cei mai mulți din ei nu sînt absolvenți ai cursului secundar complet, ci să balanséză între ignoranță și știință. Acest soi de

ómeni, jumătate ignoranți, sînt foarte periculoși pentru societate, căci răspîndesc pretutindenî ideii periculoase; nu respectă familia, ba nici pe D-zeu a cărui existență își fac un merit a o nega.

Dar pentru tóte aceste necuviințe ce le comit dílnic, nu sînt ei vinovați ci sistemul de învățămînt, în care nu se coprinde nici un fel de educațiune morală sau socială.

Se vorbește chiar de la înălțimea catedrei Universitare că la noi Instrucțiunea este numai pasivă și că tinerii noștri nu lucrează nimic pentru progresul științelor, dar nimeni nu caută fondul cauzei, ci spune numai efectul. Iată de undă vine această pasivitate: Copilul dat la 6 sau 7 ani la scólă, și de multe ori și mai mic, pînă să devină mare în timp de 11 ani, cel puțin este neîncetat ocupat tot serios, căci și studiile didactice ca muzica și gimnastica el este obligat să le urmeze cu serioșitate, nu ca distracțiune. La 18 ani el dă bacalauriatul, de atunci începe el să nu mai fie copil, nu se mai jócă cu jocuri copilărești, căci nu mai póte, dar se jócă cu studiul dacă urmază în Universitate. Și dupe ce depune esamenele, ese special în ceva, cu tóte că mai tot-d'a-una nu se specializează, acesta ne-o dovedesc faptele dílnice; căci tot ce să scrie în limba română ađi, sînt numai traducțiuni. Știți că nici pentru acesta nu sînt ei vinovați? Vă demonștrú: Omul lucrând are lipsă și de recreațiune în or ce fel de lucrare. Studentul de la 7 ani pînă la 25 se află într'o muncă continuă, atuncî devenind liber începe să se recreeze, sau scrie ceva pe la gazete. Observând cu atențiune vedem că cei ce scriú mai bine pe la gazete, sînt fii sátenilor, cari venind la oraș, spre a intra în scóla primară, la o etate de 10 ani cel puțin, au pátruns bine materia de studiú și pot scrie și vorbi cât de mult și vorbesc bine. Singurá, etatea mai mare, la intrarea în scólă, a fost cauza care ne-a produs geniile de prin sate, cari prin muncă onestă s'au pus în fruntea societáții.

Toți Románii sînt ómeni de geniú, dacă nu li se ia gustul de mici, de la învățaturá.

Románul are caracter *nerábdător* să fie bine știut.

Ca să vă convingeți despre acest adevăr, n'aveți de cât să vă observați singuri. Aș vré să știú, este vr'un párinte român dintre orașeni, care să aștepte cu nerábdare ca să í implinescă copilul 7 ani, spre a'l trimite la scólă? Eú nu cred că esistă vre unul. Ba din contra cer dispensa de etate spre a se scápa odată de copil, să nu-l mai vadă petrecendu-și timpul numai cu jocuri. Și nu știú bieții párinți cât de mare răú fac cu această dispensă copiilor lor.

Dacă cei mari, cari ne putem mai mult stăpâni și nu putem ave răbdare, dar bietul copil de 7 ani cum să se pótă stăpâni? N'are el dreptate să 'și pėrdă tot gustul de învățatură, când din libertatea cé mai mare îl inchiđi, de odată, 5 ore pe đi și 'i dai de profesor, pe începătorii dintre membrii corpului didactic, cari or cât de multe studii pedagogice ar fi făcut, tot nu știe pedagogie ca un profesor vechiú, care fără multe studii pedagogice, ci numai cu puțin gust pentru meseria sa in 4 sau 5 ani, devine cel mai bun pedagog.

Pentru că vorbim de scólele secundare, să đicem ceva și de numărul cel mare de repetenți, ce rămân in fie-care an la aceste scóle. Dacă nu știe nimeni cauza, să le-o spun eu, cauzele principale ale numărului celui mare de repetenți sunt douė:

1) Etatea cea mică a elevilor și a 2) lipsa gustului de învățatură. Remediul nu se va găsi nici in amendarea profesorilor, nici in mărirea coeficientului de promovare, ci numai in schimbarea sistemului. Și mai sint și alte cauze.

Dacă crede cine-va că spun neadevăr, să observe un singur lucru: Toți copiii de săteni învață bine prin gimnasiu, pentru că au venit mari la scóla.

Nu este timp a spune însă tot ce se póte đice asupra acestor lucruri, cari au cé mai mare însemnătate pentru fie care popor și in special pentru noi Românii, peste cari vin necontenit tot felul de némuri streine.

4) *Invețământul Universitar.* Acesta este singurul curs din Invețământ, care dá societății membri aprópe independenți. Cuvéntul pentru care mă pronunț ast-fel este acesta: De și fie-care absolvent, se presupune sau mai bine, este special într'o știință, totuși, in fórte multe casuri ei alérgă tot la ministere, să le defigă rolul ce trebuie să jóce in societate.

Deci ei nu sunt complet independenți.

In sistemul ce mi-am inmaginat, cel dintăiú lucru la care m'am gândit este acesta: de a da omului independența, pentru aceia va diferi fórte mult de cel actual. — Aceste đise, acum trecem la sistemul meu.

(Va urma).

STEF. GEORGESCU CARPEN.

AMICII

Ar fi un studiu fórte greú de făcut, căci acest titlu de amic, banal și ascuns in același timp, cuprinde o mulțime de categorii.

Mă mărginesc a da lectorului meu o statistică, care pôte îl va distra întru cât cred eu, sau care îl va ajuta spre a'și face o idee despre amicitie.

Amicii de ocazie. Aceștia sosesc la timpul oportun, iaă parte la plăcerile și veselile tale, dar la cel mai mic semn de pericol știu să întorcă spatele ȳicându-ți: La revedere!

Amicii indemanaticii (dibacii). Iți pipăe punga, și se arată amabil, îndatoritor, și supuși.... după trebuință.

Amicii linge-talere. Simt de departe mirosul bucatelor și al tuturor ocaziilor, ce le provocă.

Amicii de veselie. Cari vin la tine să ridă, să petrecă și să te forțeze să petreci cu ei, sub cuvânt de a-ți fi plăcuți. Aceștia nu vrău să înțelegă nici lacrimile inimii nici mizeriile vieței.

Amicii fără sfială. Gata tot-d'auna a porunci la tine acasă, sînt mai stăpâni ca tine, se serversc de al tău ca de al lor și caută a intra în cestiunile cele mai intime ale vieței tale.

Amicii indiscreții și batjocoritorii. Scrutéză tóte mișcările tale, îți explică și-ți arată mizeriile numai și numai ca să aibă satisfacția de a-ți proba că, dacă ești nenorocit, nu e de cât din cauza ta, din cauza greșelilor tale.

Amicii neciopliți. Cari voind a te servi, a nimici necazurile tale, întrebuintéză mijloce, cu cari sînt siguri că nu pot reuși.

Amicii speculanți. Aceia cari se pórta cu tine tot-d'auna după diapasonul situației tale.

Amicii închisitorii. Pătrund în interesele tale, îți dau sfaturi, cari bleséză și-ți arată un drum, pe care nu vei puté să-l urmezi.

Amicii cruzi, fără milă. Sînt aceia, cari sub cuvînt de a consola nenorocirea și durerea ta îți înfige în inimă un pumnal veninos.

Amicii pipăitorii. Se amestecă în cele mai mici lucruri, cunosc trebuințele tale mai bine ca tine însu-ți, și ar voi să mergică și mai departe.

Amicii compromițatorii. Aceștia pentru a te ridica înaintea streinilor, afișéză merite și pretenții ce nu ai.

Amicii corupți, depravați. Iți strâng mâna când te întâlnesc, dar mediteză lucruri cari ar puté să-ți păteze onórea, să te nenorocéscă. Ei sînt fericiți când te pot desonora, când răușesc a-ți

răpi femeia de exemplu, care te face fericit. Nefericirea ta e pentru ei o plăcere, și tot nu sînt mulțumiți, ar voi mai mult; ar voi să te nimicască cu desăvîrșire. Aū o sete de rēsbunare. Dar de ce? Intrēbă'ți! Nici ei nu știu.

Socrate ȡicea: *Numele de amic este comun, dar amicii sînt rari*; cu tōte acestea eū tot cred cā existā adevērați amici; însă adevēratul amic, un amic al cāruī devotament e gata la orī-ce, dā și cea din urmă picăturā de sînge spre a-ți scāpa vieța; își dā sufletul spre a-ți apāra onōrea. Simțul lui ghicește și prevede, de aprōpe, de departe, e cu tine, raspunde pentru faptele tale, pentru tine și contēzā pe tine. Mergēnd cu fruntea sus, care este stindardul francheței, nici cā'ī trece prin gānd a te renega, cānd ora fatalā a sunat pentru tine. Casa, pāinea lui, tot este al tēu. Ești pentru el jumētate din inima lui. Acēsta rar se vede dar existā.

Ferice de cel-ce are ast-fel de amici!!

(G. B.) Carlos

SCHIȚE DIN ISTORIA PEDAGOGIEI

(Urmare)

ERA CREȘTINĂȚII

Precum în istoria omenirii, ivirea lui Christ în lume a format cu totul o nouă epocă, tocmai așa și în istoria pedagogiei ivirea lui, lățirea învățăturilor lui nu a putut rămāne fără efect.... O nouă lumină, o altă viață și-a luat naștere din micul sat Betlehem.... Cānd omul D-zeu a luptat contra fariseilor și cārturarilor speculanți, a luptat pentru a pune temelie celei mai perfecte și mai fericitoare vieți.... Martirii religiunii creștine, sînt martirii adevēratei creșteri omenēști.

Prin lățirea și propagarea principiilor: *tot omul este de o potrivă, siliți-vē a fi perfecti* și alte multe pronunțate de cel mai uman educator, s'a pus baza nu numai religiunei creștine, dar s'a dat norma dupē care trebuia să procedā aceia, cari își luaū grēua sarcinā de a crește omenirea... Și dacā învățăturile lui nu s'au răspāndit numai de cāt pretutindenī și nu aū transformat omenirea imediat, cauza este cā pānā la Christ omenirea a fost atāt de mult influențată de diferele școli, ce am enumerat în partea āntēia a studiului

nostru, în cât secolii au trebuit pentru a străbate și a face să dispară acel întunec de până atunci, a dărâma acele *principii învechite* și investite cu pecetia puternicilor zilei, devenite în modul acesta *legi*... Ideile însă, pentru cari mii de oameni au suferit morțe, a căror primii apostoli se ascundeu prin peșteri și catacombe, au triumfat, și astăzi când ne aflăm în fața unei științe, putem dice perfectă, știința educațiunii, datorî sintem a ne întreba: unde și de cine este pusă baza adevărată a acestei educațiunii umane, unde și află acesta sucul ei de viață, cari sint mijlocele prin care s'a susținut atâți secolii de-a-rîndul? Care este cauza, pentru care astăzi este o armonie, o comună înțelegere între poporele civilisate, în ceea ce privește educațiunea, știința pedagogică? Pentru ce acum sintem cu toții de acord în cestiuni cari în trecut au turburat atât de mult liniștea popoarelor, ba a causat vrajbă chiar în sinul aceluiași popor? Căci vedurăm din cele precedente, cum antica Grecie își clasază fiii săi, nu după aptitudini, ci după o fatală lege, cum strămoșii noștri Romani, împinși tot de această fatală lege, nu naturală, ci făcută de oameni cu patimi și slăbiciuni, se despart ei între ei, cum din această cauză nu fericirea generală era scopul vieții, ci mărirea statului, gloria celor câtor-va cari țineu puterea în mână, cum în împrejurări ca aceste nu se ținea socotelă de om ca individ, ci se prețuia fie-care după puterea pe care o putea pune în serviciul *scopului principal*, cum se dicea pe atunci... Cum astăzi numai suvenirul, în mare parte trist, se mai păstrează din acele multe școli care s'au succedat de la Democrit și până la cei din urmă școlastici?...

Respunsul acestor întrebări, precum și cauzele și motivele ce căutam în rîndurile de mai sus, trebuie să le căutăm, se impune ôre-cum de sine, în învățămintele celui d'ânteu educator; Christ.

Era ce incepe cu el, este, putem dice, timpul în care omenirea incepe a se deștepta, a raționa, a simți, cu un cuvînt a se întreba după adevăratul scop al vieții.

Sint frumoșe, pline de măreție, multe din învățăturile filosofilor trăiți înainte de Christ. Avîntul cu care primul academicen își susține teoriile școlii, rîcîla cu care discută stoicul, disprețul pesimiștilor și acel cinism antic, sint tôte cestiuni ce merită a ne ocupa de ele, a le căuta isvorul, partea bună și ră a lor. Dar tôte astea, dimpreună cu sistemele de educațiune ale înțeleptului Solon și Licurg ori a lui Platone, devin palide, pier dinaintea acelei ere, ce a inaugurat învățăturile creștine.... Ca prin farmec, pier cele

mai multe idei greșite, referitoare la această cestiune, se schimbă scopul vieții, și schimbându-se scopul, se schimbă și mijlocele, cu un cuvânt totul.

Până aci vedurăm pe Greci căutând scopul vieții în mărire, fericirea în *frumos*; pe Romani perțându-se în plăcerea ce le-o procură lucrând pentru *util*, iar pre cele-l'alte popóre, israeliți, egipteni, feniciani chaldei etc. a căroră amintire numai istoria și vre-o câte-va ruine le-o păstrează, trăind mai adese-orî fără a se întreba or fără a înțelege adevărul scop al vieții.

Bunul, frumosul și adevărul, fericirea ce rezultă din aceste trei, din mulțumirea noastră sufletescă, cu un cuvânt toate acele ce înalță pe *eă*, nu au fost cunoscute pe deplin înaintea celor din vechime. Numai în era, despre care vom vorbi în următoarele rânduri, acele trei idei mărețe se iaă drept scop de viață, împrejurare care a contribuit mai mult la ridicarea atât a artei de educațiune cât și a fericirii omenestii, căci vorbind pe scurt: cu cât arta educațiunii, pedagogia dar, va fi mai perfectă, cu atât omul va sta mai sus, cu atât fericirea, după care setăm cu toții, va fi mai generală și mai ușor de ajuns.

Intru cât și cum aceste se desvóltă sub influența creștinismului, în epoca ce se deschide prin ivirea lui Christ în lume, va fi subiectul cercetărilor noastre. IÓN RUSSU.

(Va urma)

CONFERINȚELE INVEȚATORILOR DIN MUSCEL

Urmând mai departe d. Moiescu cu espunerea metodei în predarea abecedarului, arată cum *intuește acul* (pentru că în abecedar primul chip este al acului), cum face deosebirea între obiectul *ac* și între vorba *ac*, cum face pe copil să simtă singur trebuința de a închipui vorba ce aude fără să vadă, și în fine cum răspunde acestei trebuințe începând cu vorba ce numește primul obiect închipuit în carte „*ac*“.

Cum am procedat cu astă vorbă, țice d. Moiescu, vom proceda cu toate cele indicate de abecedarul d-lui Haram, servindu-ne de icóna obiectului alăturat, pentru a face icóna vorbeii ce-l numește, până ce terminându-se cu toate vorbele, vom avé cunoscut pentru copil alfabetul și lesni-

ciosul mijloc d'a combina în scris diferitele sale sunete, pentru formarea diferitelor vorbe. Arată apoi cum procură copilului cé mai mare plăcere d'a scrie, punându-l să scrie mici propozițiuni, cu vorbe mono-silabe ca: *am ac, am un ac.*

Dupe acésta arată cum aci se face trecerea de la vorbele de o silabă la cele de 2—3 etc., silabe în vorbire și scriere, cum cu multă înlesnire se face copilul a uni silabele în citire. Vorbește apoi de chipul cum se fac cunoscute copilului derivatele consunantelor și ale vocalelor. Arată mijlocul prin care se pôte feri scolarul, d'a nu scrie *gem* în loc de *ghem* și *cem* în loc de *chem* etc., și în fine espune modul în care să fac cunoscute copilului literile de tipar într'o singură ȓi.

Trecând de la abecedar la citire, aũ vorbit d-niĩ: Stănescu, Țuȓiuianu și Popescu.

Dupe ce fie-care determină legile logicii de cugetare și legile de estetică, insistă asupra punctelor principale ce trebuesc observate la citire. A cugeta cetind și a ceti cugetând fiind ȓinta unei bune citirii, cerură ca citirea copilului să fie în așa chip, ca să pótă constata dupe chipul său de citire că înȓelege ce citește. Insistă fie-care asupra intonaȓiunii, mijloc cu care se pôte pricepe înȓelesul cuvintelor și al cugetărilor. Pausese apoi trebuesc respectate, dupe cum cere înȓelesul ideilor și respectul legilor de armonie. Stăruesc asupra indoitului scop al citirii:

a) de a face din fie-care copil un bun cititor, și

b) de a aduna prin citire cunoșȓinȓe de carĩ are omul necesitate în viaȓă și carĩ nu se pot procura prin observaȓiune.

Pentru ȓiua de 4 August, fiind înscris la ordinea ȓilei, ca subject *Aritmetica*, domniĩ: Const. Enăchescu și Luca Paul aũ tratat admirabil acest subject. Primul dupe ce face istoricul aritmeticeĩ, arătând cum s'ă născut trebuinȓa socotelei, dupe ce arată că aritmetica ca fie-care șȓiinȓă are un indoit scop: desvoltarea facultăȓilor intelectuale și folóse practice, trece la introducerea copilului în aritmetică;

mai întâi i desvóltă cunoștința de *mult* și *puțin*, apoi de : *unul* și *doi*, prin aplicație la obiectele ce-l înconjórá, treptat apoi i dá cunoștința tuturor *unimelor*. Niște táblite ca acelea cu care se jócă „*domino*“, ar fi dupe d-sa cel mai nimerit mijloc de a face cunoștința copilului de *unimí* și *decimí*. I dá idee de ce va să đică vorba „*spre*“ prin punerea de diferite obiecte în drépta și în stânga, și treptat prin ajutorul lui „*spre*“ trece de la *decimí* mai departe. I dá idee apoi de *egal*, prin compararea mai multor obiecte egale, dupe ce i face cunoștința cu unimele, *decimele*, cu număr etc., trece la numerația scrisă la care se servește ca și la formarea literilor. Treptat apoi trece la cele patru operațiuni, la care a avut ca normă tot-d'a-una exemplul și apoi regula.

Dupe d. Enăchescu, d. Luca Paul arată cum predă d-sa sistemul metric.

Face pe elevi să înțelegă că avem mai multe feluri de măsuri : *m* lungi, de suprafață, volum, greutate etc., arată trebuința ce avem de a le măsura : totul în lume se face cu măsură. Arată cum măsórá câte ceva fără a-și da sémă, de pildă : când să aședă unul lângă altul în picioare și constată care e mai înalt, sau ridică pe rând o piatră spre a vedé care e mai puternic, atunci își mėsórá forțele. Arată cum ast-fel de mėsórátoare nu se póte aplica la diferitele feluri de mărimi, căci nu putem alătura două grădini sau două moșii, pentru a vedé care e mai mare, nici a mėsura două butii, una cu alta, pentru a cunoște cu cât una e mai mare ; de și constatăm care e mai încápătoare, dar nu știm hotărit cu câte ocale sau vedre întrece pe cea-l-altă. Aci a arătat trebuința unităților de mėsuri pentru fie-care fel de mărimi, a împospătat în mintea elevilor cunoștința mărimilor vechi. D-sa arată cum aceste feluri de unități de mėsuri sînt numai la noi și cum când ne ducem în alte țeri pentru a cumpéra sau vinde găsim acolo alte unități de mėsuri ; acéstă nepotrivélă aduce mari încurcături în negoț. Pentru înlăturarea acestor neregularități, ómenii învățați au fost de părere ca în tóte țerile să fie acelési unități

de măsură. Acésta părere fiind bună, am primit'o și noi; pentru acea de vre-o câți-va ani, noi întrebuițăm numai măsurile noi. D. Luca ȃice: pentru a merge mai departe trebuie să sacrificăm o lecție saũ douē, spre a face cunoscut elevilor rotunȃimea pământului, poliĩ lui și meridianele. Pentru acésta compar pământul cu un pepene, poliĩ cu cele douē capete, unde se află códa și unde crește flórea, iar meridianul cu urma vârfului de cuțit ce ocolește pepenele și trece prin cei duoĩ poli (códa și locul flórei). Dupe acésta arată cum s'a măsurat acel meridian și a patru-ȃecé milióne parte a numit'o *metru*, saũ pe a ȃecé milióne parte din sfertul lui. Arată trebuința de a se mai divisa áceste unitáți, precum și de a se forma cu ele mai mari, de aci arată multiplũ și sub-multiplũ; dēmonstrēză pentru ce unele unimĩ de măsură se divid saũ cresc din sută în sută, altele din mie în mie, vădește rudenia ce există între metrul de lungime și metrul de suprafață, între : *metru cub*, *litru*, *chilogram* etc.

Avēnd de față și măsurile vechi, prin comparație să arátăm valórea celor noi. De aci trece la operațiunile de transformări; aci arată că nu trebuiesc siliți elevii să memorizeze atátea numere, ci cunoscēnd valórea unitáților de căpetenie să pótă singuri afla pe a multiplilor și sub-multiplilor.

D-sa termină, recomandând ca invēțatorul să se folosēscă de ocasiunile ce are și să măsuró cu elevii : lungimi, suprafețe, volume, greutateĩ etc., cu unitáți vechi să transforme rezultatul în mēsurĩ noi și apoi să facă proba, măsurând și cu cele noi.

Pentru 5 August fiind Geografia, domniĩ : Arifian și Andreiescu aũ tratat acest subject. Primul, dupe ce face o scurtă observațiune asupra începutului geografiei, spune că călătoriile ar fi mijlocul cel mai nimerit de a invēța geografia, dar neputēnd strebate tot pământul, s'a inventat harte, glob etc. Panoramele apoi ar fi mijlocul cel mai lesnicios de a cunóște diferitele părți ale pământului.

D. N. Andreiescu, dupe ce desvóltă istoricul începutului geografiei, insistă mult asupra scopului ei, care e indoit : educativ și instructiv. Educativ, căci prin știința geografii

mai mult ca prin or care alta formăm educația omului, iar cu cunoștințele câștigate prin această știință găsim mijlocele de existență. Prin cunoșterea diferitelor localități cu obiectele dupe dênsele, a numelor de locuri, de orașe, de riuri, mări, state etc., prin observarea diferitelor tablouri frapante din natură, pe care ni le represintă, când ne lipsesc etc. Geografia ne presintă câmpul cel mai vast de desvoltare al facultăților intelectuale, cu osebire, memoria, spiritul de observație, imaginația etc. Trece apoi in revistă diferitele divisiuni ale geografiei: fizice și politice, arătând coprinsul și scopul fie-căria, in altă ordine apoi: geografia economică, topografică, istorică, matematică, de asemenea geografia generală și particulară. Enumeră apoi diferitele științe ce stau in raport mai direct cu geografia: agricultura cu diferitele sale ramuri, științele naturale, cosmografia, Dreptul cu diferitele sale împărțesiri etc., esplicând raportul ce există între aceste științe și geografie.

Dupe ce lămurește bine scopul geografiei, arătând cum prin această știință, omul aflând diferitele localități și obiectele de care are necesitate in viață, geografia i presintă mijlocul pentru a afla de unde să 'și procure necesariile existenții; esplică apoi cum trebuie alungat din scólă metodul mecanic prin care elevii memorând diferite nume, cunosc diferite nume de orașe, riuri, state, mări, fără însă să cunoscă localitățile ce'i inconjoră, cunosc spre pildă, drumul din Bucuresci la Paris, pe apă sau uscat, prin mijlocirea hartei, dar nu știu drumul de la ei de a casă și până la capitala județului său altă localitate vecină. Face planul general cum trebuie divisată geografia pe clase.

Dupe ce face comparație între folósele practice ce presintă diferitele ramuri ale geografiei, scóte mai in relief importanța părții economice a geografiei și stăruește ca mai mult asupra acesteia să insistăm cu elevii.

Trecând apoi la aplicația geografiei in scólă, spune că de și geografia, in programa actuală, abia există in clasa III-a, totuși ea trebuie predată din clasa I, cu osebire geografia comunei.

Geografia comunei trebuie făcută aproape completă. Începând cu școlă, cu casa părintească, treptat trecem la casele vecinilor și apoi la totalul caselor. Explicăm scopul care omenii s'au adunat să locuiască mai mulți la un loc.

Explică apoi chipul cum face pe copii să înțeleagăosebirea dintre sat și comună, dintre oraș și sat etc. Asupra comunei trebuie făcută o completă geografie: fizică, politică, economică, topografică etc.

Stăruie mult ca geografia comunei să se învețe numai prin observațiune directă, prin experimentațiune. Trebuie începută geografia în așa chip ca elevul de aci înainte singur să 'și cucerească cunoștințele geografice.

Făcu apoi planul procedeeilor, cum începând cu geografia comunei, trecem treptat la comunele vecine, la ocol și mai apoi la județ, în fine la stat, continent etc. Arată apoi mijlocul cum face pe copii să priceapă că neputând străbate diferitele localități, s'a inventat harte, care ne reprezintă chipul acelor localități. Nu uită a spune cum le face cunoscut scara de proporție, pe care se bazează exactitatea mărimii diferitelor localități pe hartă. Arată, cum la geografia fizică începe cu isvorul și ajunge la pârâu, gârlă, riâu, fluviu, lac, mare, ocean etc. Cu delurile mici ajunge la cei mai înalți munți, cu chipul ostróvelor sau zăvóelor ce se află printre părțile riului explică insulă, peninsulă etc. în diferența climei din timpurile anului, spre a cunoște diferitele climi.

Ca geografie politică, începem cu numărul membrilor familiei, trecem la numărul locuitorilor din comună, din ocol, județ, din oraș și treptat i dăm idee de numărul locuitorilor unei țeri etc.

Începem cu autoritatea învățătorului în școlă, a tatălui în familie, explicând necesitatea astor autorități, și treptat i dăm idee de diferitele autorități ale comunei: Primar, judecătorie comunală, perceptor, de la acestea treptat trecem la autoritățile ocolului, ale județului, ale țerei etc.

Începând cu diferența ce e între limba sa și a altor omeni, streini de nația noastră, 'i dă ideie de diferitele limbi, națiuni, etc.

Incepând cu soldații din comună 'i facem cunoscut puterea armată a unei țeri și scopul ei, etc. etc.

Ca geografie economică, putem începe cu cărciuma din comună ca să 'i dăm idee de comerț.

Cu diferitele ocupațiuni și produse ale locuitorilor din comună spre a 'i da ideile de diferitele feluri de ocupațiuni ale oamenilor, de diferite industrii, etc.

Determină lămurit cum începe cu obiectele cunoscute spre a ajunge la cele necunoscute, cu cele mici spre a cunoște pe cele mari, cu cele simple spre a cunoște pe cele compuse, etc. Explică apoi cum mai târziu putem trece de la metoda inductiv la cel deductiv, la metoda sintetic, desfăcând adică marile în părți mici, necunoscute în părți cunoscute, etc. D-nul Andreescu termină conferința geografiei, prin citirea unei interesante descrieri geografice a *Riului Dómnei cu munții și comunele din jurul lui*, făcută prin propriile D-sale observațiuni, cu ocazia excursiunilor ce a făcut prin acei munți.

(Va urma)

BCU Cluj Central University Library Cluj

CUM TREBUE SĂ INVETĂM CARTE PE COPII ?

NECESITATEA DE A REVENI NEINCETAT ASUPRA ACESTEI CESTIUNI

S'a tot vorbit și scris de mulți asupra acestei cestiuni și cu toate acestea ni se pare că-i lipsește încă mult până să ajungă acolo unde cere pedagogia.

Causa este că toate cele spuse și scrise din partea tuturor persoanelor cari s'a ocupat de această afacere așa de importantă, în practică nu se aplică principiile recunoscute de bune, drepte, raționale și în fine pedagogice. De aceea, datorită or cui se interesază de înaintarea școlii începătoare, este să nu tacă, ci să spună, să strige, să scrie neincetat, până când ideile cele bune vor prinde rădăcină. Acesta este cuvântul care mă

face să mai mă ocup încă odată de cestiunea învățământului începător.

CITIREA ESTE UN MIJLOC DE INVĂȚARE

La întrebarea: »*Cum trebuie să învățăm pe copii,*» pedagogia ne răspunde: »Adresați-vă tot-d'a-una la inteligența copiilor și nu la memoria lor, căci memoria trebuie să servescă numai ca un punct de rezim, ca un magazin în care se depune materialul necesar edificiilor ce inteligența, acest architect primitiv, are să clădească. Tot-o-dată, adaugă pedagogia, formați și dezvoltați în copil bunul simț și simțul moral. Veți dezvolta bunul simț în copil, punând la lucru judecata lui, dându-i să facă exerciții cât de multe. Simțul moral însă al copilului îl veți forma cultivându-i toate sentimentele oneste și toate instinctele bune».

În acest răspuns al pedagogiei se cuprinde întreaga programă a claselor primare, unde trebuie să se cultive toate facultățile, toate puterile sufletești ale copilului. În adevăr, care altul este scopul învățământului primar, de cât deșteptarea minții și inavuțirea ei cu cunoștințele generale, deprinderea rațiunii de a judeca drept și cu pătrundere, înzestrarea inimii cu sentimente frumoase? Dar, cum își poate ajunge școala acest scop? — Trei sînt mijlocele prin care un copil poate ajunge acest scop, și anume: întâi. învățătorul care îl conduce la aflare de noi cunoștințe și îl face atent asupra a tot ce-l înconjoară; al doilea este observațiunea și experimentarea ce face copilul însuși, și al treilea este citirea cărților în cari se păstrează scrise tot felul de cunoștințe.

Din acestea se invederază deci că citirea este unul

din mijlocele prin care ajungem la învățatură și nu scopul școlii, dupe cum susțin mulți. De aci însă nu trebuie să se conchidă că citirea poate fi neglijată; nu, nici de cum; ba încă é trebuiește învățată cu multă stăruință și pricepere, căci este cel mai însemnat din *mijlocele* de înaintare a omului în cultură; de ore ce omul poate citi totă viața sa, pe când dascăl nu poate avé de cât câți-va ani în copilărie, iar observația și experimentele lui se pot întinde numai asupra unui număr mărginit de lucruri și casuri, dacă nu-și va hrăni neîncetat spiritul prin citirea de cărți. Pentru ca să se înțeleagă și mai bine *însemnătatea relativă a citirii* față cu scopul școlii, voi face o mică comparație. — Totă lumea știe că scopul armatelor în statele moderne este apărarea patriei. Dar, pentru ca o armată să-și realizeze scopul, are trebuință de mai multe mijloce: precum sînt armele, fortificările, instrucția, curagiul, devotamentul soldatului etc. Tóte aceste mijloce sînt trebuincioase, dar lipsind armele tóte cele-lalte mijloce sînt neîndestulătore. Ei bine, tot așa este și cu învățătura copiilor începători: citirea este unul din mijlocele de instruire, pentru că cine știe citi și scrie are în mână arma cu care poate înainta în învățatură, dacă va ști numai să mînuască cu folos acéstă armă.

Am stăruit poate pré mult asupra acestui punct. Causa este că aș vré să se știe odată pentru tot-d'a-una de toți învățătorii și părinții că copilul venind la școlă nu trebuie să fie ocupat exclusiv numai cu învățarea citirii și a scrierii, ci trebuie să fie ocupat tot-o-dată cu dobândirea de noi cunoștințe, saũ cu precisarea și limpedirea celor posedate de mai nainte de venirea

la scôlă, precum și cu observarea și experimentarea asupra lucrurilor, fenomenelor și cunoștințelor etc.

Dar în sfârșit, copilul trebuie să învețe citirea care este împreună cu scrierea ; de aceea urmază neapărat să vorbim aci asupra acestei cestiuni care presintă atâtea greutăți fragedelor ființe.

CUM SĂ INCEPEM CU COPII ?

Când copilul vine la scôlă, știe să vorbească. Noi îl examinăm spre a vedé capacitatea lui și cunoștințele ce posedă. Pe urmă i prezentăm diferite lucruri și-i facem întrebări asupra lor, ajutându-l să ne răspundă în ce privește forma, culórea, materia, numele, numărul, întrebuintărea și meșteșugarii cari le-au făcut. Aceste exerciții sînt întrerupte pe fie-care și și chiar pe fie-care oră de cantece, de facerea liniilor etc. etc. Dupe multe zile de asemeni exerciții, punem pe copii să pronunțe un sunet óre-care, până când îl pronunță bine, apoi îi punem să scrie și să citescă semnul, icóna aceluși sunet, care semn se chiamă *literă*. De unde vedem că de la vorbire trecem la scriere, care este înfățișarea scrisă, zugrăvită a vorbirii. Dar scrierea unui sunet saũ a unei consune atrage dupe sine citirea aceluși sunet saũ a acelei consune. Decí mersul natural al începerii invățămîntului este : vorbirea adică spunerea cu graiũ viu al unor sunete, al duoilé scrierea semnelor acelor sunete și al treilé citirea semnelor scrise. Așa, de exemplu, copilul pronunțând sunetul **i**, scrie semnul **i** care este chipul acestui sunet, care semn pórtă numele de *literă*. Ei bine, pentru că copilul a tradus prin acéstă literă sunetul **i**, de câte ori el vede litera **i** o traduce în vorbire, adică o citește. Decí aci avem douë opera-

țiuni contrarii una alteia, adică trecerea de la vorbire la scriere, trecerea de la scriere la vorbire, care nu e alt-ceva de cât citirea. Ast-fel în scurt avem : 1) Sunetul *spus* ; 2) sunetul *scris* (litera) ; 3) sunetul *citit*. Negreșit că litera de tipar se face cunoscută copilului tot acuma, adică îndată ce copilul a învățat să facă cu mâna sa litera scrisă, noi îi arătăm și pe cé tipărită.

FOLÓSELE ACESTEI METODE DE ÎNVĚTĂMĚNT

Din cele șise până aci, am văđut că, dupe noua metodă, noi punem pe copil să traducă prin scriere sunetul ce cunoște, așa că acéstă literă îi amintește sunetul și deci îi înfățișeză un interes mai mult de cât atunci când am urma procedura învechită de a-i da cartea în mână saú de a-i arăta un tablou cu tóte literile, și l'am pune să le învețe papagalicește. Afară de interesul ce am deștepta în copil, procedând ast-fel, cunoștința sunetului și cunoștința literei se ajută și se fortifică una pe alta, așa că literile învățate devin pentru copil niște lucruri cari însamnă tot-o-dată *scriere* și *vorbire* ; căci am văđut că ele nu mai sint niște simple semne, ci un fel de chipuri ale sunetelor, precum sint portretele saú fotografiile persónelor cunoscute. Munca depusă de copil pentru dobândirea *noțiunii* de sunet și a *noțiunii* de scriere, acéstă muncă le întipărește adênc în spirit și le face să nu se uite așa de lesne. Și spre a ne încredința de acest adevăr, n'avem de cât să ne închipuim că am introduce pe un copil într'o sală, unde s'ar afla mai multe portrete de persóne necunoscute lui și am începe să-i spunem : Mariú. Sila, Pompeiú, Cesar, August, Anton, Mihaiú, Stefan, și așa mai departe până la 30 de portrete saú până am

fini cu toate portretele din acel salon. Cât timp va trebui să trecă până când copilul de 6 sau 7 ani va ține minte numele tuturor persoanelor înfățișate prin acele portrete! Și apoi chiar dupe ce va ajunge să le țină odată minte, el le va uita, căci aceste portrete nu-î arată nici o ființă cunoscută din vedere nici măcar din povești. Introduceți însă p'acelaș copil într'un salon, unde se vor afla portretele părinților, surorilor, fraților și altor persoane bine cunoscute lui, și veți vedea câtă plăcere va simți el la recunoșterea fie-cării persoane; ba încă va ști spune și relațiile de rudenii dintre persoanele înfățișate prin acele chipuri. Fie-care din aceste portrete este ceva viu și însuflețit pentru copil, care-î vorbește despre persoana reprezentată. Tot așa este și cu literile învățate dupe metoda nouă: fie-care literă este chipul unei ființe (unui sunet) cunoscute.

Mi se pare că cele ce am discutat până aci, învederează pe deplin că copilul, prin această metodă, învață numai ceea ce înțelege, căci ast-fel i se pune în lucru inteligența, mintea lui, care și apropiază lucrurile; de aceea, când un copil învățat în acest mod, va ajunge să citească pe or ce carte, el va pricepe ceea ce citește, spiritul lui va fi cultivat și în stare de a dobândi noi cunoștințe, iar simțul moral va fi format. Ei bine, când o metodă procură atâtea folose, mai poate oare sta cineva în balanță a o primi? Răspunsul, de sigur, va fi în favoarea ei.

NOUA METODĂ ESTE PRESCRISĂ DE NATURA COPILULUI

Când copilul vine în lume, întâiul semn de viață ce dă este *șipătul* prin care își spune durerea ce-î prici-

nuesc contactul aerului, deosebirea de temperatură și atingerea diferitelor lucruri. De asemenea tot prin țipăt el face cunoscută durerea ce-i pricinuește fómăa. Dacă se lovește de ceva, dacă suferă durere de cap, de stomac, la gât etc., el tot prin țipete de tot felul și le manifestă. Dacă simte o bucurie, și-o arată print'un zîmbet însoțit de un *sgomot* mai mare sau mai mic, care nu este de cât un strigăt, însă de plăcere nu de suferință. Cu cât copilul crește, cu atâta simțirile i se înmulțesc și el le arată persónelor ce-l impresórá prin strigări și țipete deosebite cari nu sînt de cât sunetele cunoscute sub numele de vocale; de acea musicanții susțin că copilul plânge sau rîde gama sunetelor. Crește copilul mai mult? Simte el mai mult? Tot dînsul își formézá *espresii* prin cari 'și spune simțirile lui.

Limbisticii au constatat că la formarea acestor *espresii*, copilul urmézá cu pronunțarea sunetelor dupe grádul de greutăți ce ele presintă. Așa, el întrebuintézá mai ântéiú labialele, apoi dintalele, siflantele, guturalele etc.

Acest mers treptat în pronunțarea sunetelor este născut din firea organelor copilului. Or ce copil ar avé organele sănătóse și complete, va vorbi negreșit, dacă va avé de la cine să audă neîncetat pronunțarea diferitelor sunete și vorbe. Decî când vrem să începem a invéța pe copii carte, trebuie să ținem sémă de acest mers natural în pronunțarea fragedei ființe.

ENIU BĂLTÉNU.

UN REVISOR ȘCOLAR

CONTRA CĂRUIA S'AŪ PRIMIT DENUNȚĂRI

Cititorii noștri aŭ vędut cea ce am scris în No. 3 și 4 precedente asupra acusărilor aduse D-lui Ștef. Sadovęnu, revisorul școlelor din județul Gorjiu. De atunci încóce s'aŭ primit mai multe scrisori prin cari se protestęză contra acelor imputări. Dacă ar trebui să reproducem tótă corespondența primită relativă la acest cas, un număr întreg al acestei reviste abia ar fi îndestulător; de aceea voiŭ resuma scrisorile D-lui Sadovęnu spre a se cunóște de cititorii noștri apęrarea D-sale.

D-nul Sadovęnu scrie că denunțatorul e naiv, când l'acusă că *a stăruit să ia revisoratul, căci idolul D-sale e banul*; de óre-ce, adaugă D-sa, deosibirea între salariul de revisor și de institutor superior este fórte mică, așa că nici nu acopere cheltuelile de transport și alte necesarii indispensabile funcțiunii de revisor; de aceea nu salariul l'a făcut să primescă acéstă sarcină, ci numai condescendența(?) către persónele ce 'i-aŭ oferit'o.

În ce privește imputarea că *visitęză rar școlele și că întrebă bagateluri*, D-l Sadovęnu răspunde că nu e adevęrat, după cum constată cu registrele de inspecția școlelor, cu rapórtelile lunare și trilunare, din cari se vede că în cursul lunilor Octombree până la Iuniu inclusiv, D-sa a făcut 162 vizite de școle rurale; plus cele din oraș; iar însemnătatea întrebărilor atárnă de aprețiarea fie-căruia, căci cea ce pentru unii e bagatel pentru alții póte fi serios.

La acusarea că *de cât-va timp nu mai merge în inspecție, ci se duce la băile de la Săcel*, D-l revisor răspunde că numai în Iuliu și August, când era vacanța, D-sa a stat la Săcel, unde e proprietar.

Punctul însă care a supęrat mai tare pe D-l Sadovęnu, e relativ la faptul că *ia dispoziții a i se aduce registrele de inspecție a casă, pentru ca învățatorii să nu vină cu mâna gólă*; de aceea D-sa scrie că e revoltător a răspunde la o asemenea acusare.

Apoi adaugă: «Rămâne or-cărui om nepasionat și cu mintea luminată să judece, dacă un pui de găină sau două ouă (declar însă că nici de acestea n'am primit), pot determina pe un om c'un trecut de 20 ani nepătat a lua dispoziții neregulate. Tot ce vă pot asigura e că chiar de la începutul revisoratului meu, am luat dispoziții printr'o circulară publicată într'un jurnal din localitate *Buletinul Gorjului*, ce vi-l anex aci, prin care interdicem învățătorilor de a părăsi școla, fie chiar spre a veni să-și primască salariile, etc., indicându-le însă modul primirii salariului și ce urmează să facă în alte casuri de interese grave, etc.»

Relativ la cele-lalte acuzări de mituire, D-l revisor de Gorjiu răspunde că L. Evulescu, destituit de predecesorul D-sale, a fost reintegrat în urma raportului D-lui (No. 160 din 1887); că învățătorul Dumitrescu a fost avansat prin raportul No. 135 din 1887; că P. Ștefănescu de la Poiana-Seciuri, de și nu însușește calitățile unui învățător, dar n'a fost depărtat de D-sa în speranța că se va îndrepta (rap. 87 din Martie și 263 din Septembrie, a. c.); că Oprescu a fost mutat de D-sa din lipsa de local în acé comună, dar predecesorul D-sale i ceruse destituirea; că pentru Purec și Ionescu a căutat să impace interesul instrucțiunii cu interesele lor, iar cât despre Iclénu D-l Sadovénu felicită corpul învățătoresc pentru un asemenea învățător.

Terminând D-sa ne rógă să stăruim a se ancheta cazul pentru prestigiul moral al școlei și al autorității D-sale, lucrul ce D-sa repetă cu insistență într'o a doua scrisóre. Dar D-sa fie liniștit că fără dóre și póte o asemenea anchetă trebuie să se facă, deși póte nu așa de curînd.

Acum, rămâne să se pună față în față cele scrise aci, cu cele din No. 3 și 4 precedente, privitoare la acest cas, și să se vadă unde e adevérul.

Intre cele-lalte scrisóri primite, menționăm una scrisă de 26 învățători din Gorjiu, alta de 5 din Vâlcea; o a treia de învățătorul din Surupați; a patra de cel din C. Boréscu; a cincia de 8 învățători, din cari unii se află și între cei 26 de mai sus; a șesé scrisă de învățătorul din Godinești,

toți aceștia protestează contra acuzărilor aduse D-lui Sadovénu; dar mai sînt și alte scrisori subscrise de câți-va învățători, din cari unii se află și în protestul celor 26, și cari susțin denunțările, arătând că dacă aș subscris protestul, cauza este că D-l Sadovénu i a amenințat cu destituirea, dacă n'ar subscrie. Puși între pâine și conștiință aș trebuit să subscrie.

Față cu asemenea scrisori contradicțoare, nici nu mai știm ce trebuie să credem. Rămâne ca viitorul să descopere adevărul, singurul lucru ce ne interesează. ENIU BĂLTÉNU

DESPRE

ÎNTRUNIREA INVĂȚĂTORILOR ÎN COMUNA RADOVANU, JUDEȚUL ILFOV

În sfârșit aș început și unii din învățătorii Ilfovului să se pună în mișcare, să se adune în zile de sărbători, spre a desbata între dînșii nu numai cestiuni relative la scôlă, la starea învățătorului și a învățămîntului, ci relative și la îmbunătățirea stării săténului român. În județul Tutova, această mișcare s'a început încă din anul trecut. Acolo aceste intruniri ale învățătorilor s'aș ținut în prezența unui public numeros, printre cari sa aflău de față inșiși înalți funcționari din administrație, cari nu numai că n'aș împiedecat întru nimic asemenea intruniri, ba încă ei le-aș favorisat. Între aceste persoane este un domn subprefect C. Ion, căruia, dupe cum am citit la gazetă, i să aduc mulțămiri atât de învățători cât și de către d. revisor scolar, pentru concursul ce dă scôlei și învățătorului. Asemeni administratori fac onóre și lor și județului.

Dacă toți subprefecții ar fi ast-fel, apoi de sigur că cultura s'ar iutinde în tóte unghiurile țării cu mare repeđiciune! Dar să ne întórcem de unde plecasem.

Am đis că învățătorii din Ilfov aș început să se misce spre a se întruni sêrbătórea.

În adevêr, primim de la d. Sim. Vasilescu, învățătorul superior al scôlei de băieți din Radovanu, un **Apel călduros**

către învățătorii din plasa Oltenița, prin care îi chiamă, îi îndemnă, îi conjură să se adune de două ori sau cel puțin odată pe lună, cei dintr'o plasă în fie-care comună pe rând și acolo să discute, să se lumineze reciproc unii pe alții asupra trebuințelor scólei, și ale învățătorului, și pre cât se va puté asupra îmbunătățirii traiului și locuinții săténului.

»De la precupeț până la cel mai mare comersant și funcționar, toți se grupéză dupe felul ocupații lor și luptă din rēsputeri spre a-și îmbunătăți sórta, ȓice autorul apelului în cestiune, singuri noi învățătorii rurali stăm în adormire, »par' că nici n'am fi pe pământ. Discută alții sórta nóstră; »de acea mulți se indoesc dacă corpul învățătorilor rurali »este viu. Se fac și se prefac programe în socotéla nóstră »și apoi se strică, căci nu sint bune; în fine s'aũ vėđut »persóne vorbind de învățătorul rural, ca de cel mai des- »considerat om al societății. Vina însă e a nóstră, cari »dormim, nu vrem să ne mișcăm, așteptăm totul d'a gata; »n'e frică să spunem nevoile ce avem, innăbușim în noi »relele ce suferim etc.

»Spre a pune capét acestui dispreț aruncat asupra-ne, »spre a arăta lumii că noi învățătorii sátești nu sintem de »disprețuit etc., am cređut de a mé datorie spre a vė ruga »ca să ne adunăm de două ori sau cel puțin odată pe »lună etc. etc.

»In acest scop, dupe înțelegerea luată cu mai mulți alți »colegi d'ai nostri, vė rugăm ca duminică, 27 Septembre »curent, să ne adunăm la scóla din Radovan, când vom »regula cestiunile de desbătut și intrunirile urmátore etc.»

Pe acest ton este făcut apelul d-lui Vasilescu, cea ce 'i face mare onóre.

La ȓiua fixată s'aũ și prezentat 20 de învățători și invėtătóre, din 25 câți să află în tótă plasa, când s'a decis ca intrunirile să se ocupe cu cestiuni de știință, de organizarea scólelor și de îmbunătățirea traiului țéranului din punctul de vedere igienic. In urmă s'a ales comitetul și apoi s'a decis ca la intrunirea viitóre, care se va ține în comuna Hotare, la 18 Octombree, să se ocupe ántéiũ cu cestiunea

înființării de bibliotecă la fie-care școlă rurală și al douăle cu alcătuirea geografică fie-cării comune de către învățătorii respectivi; de acea fie-care se va ocupa până atunci să-și pună pe hârtie planul geografiei și mijlocele găsite bune pentru înființarea bibliotecii, pentru ca desbaterile să fie mai folositoare.

Inceputul denotă că învățătorii din plasa Oltenița sînt decși să dovedescă *lumii* că sînt demni de o deosebită considerație.

Noi le urăm să mîergă înainte, tot înainte, dupe cum au început, nelăsând să li se stingă entuziasmul și ferindu-se de discuțiunii cari ar băga desbinarea între dînsii. În această privință D-lor au încă alte modele de imitat și anume pe învățătorii din plășile Argeș (județul Argeș) și Nucșóra (județul Muscel), cari sub conducerea d-lor C. Dobrescu și N. Andreiescu au fondat societatea «*Școlă nouă*,» în scopul de a înființa bibliotecă și a ține conferințe. Alt model, sînt învățătorii și proprietarii din județul și plasa Constanța, cari au înființat în comuna *Cara-Murat* societatea «*Ovidiu*,» în acelaș scop cu adause relative la agricultură și industrie. Mai sînt și alte modele bune.

Mi se umple sufletul de bucurie, când vîd că societățile de cultură se înmulțesc în România până și în sate. Or ce s'ar țice, acesta este un semn că mergem înainte sau cel puțin că pașim înainte.

Imiteze toți învățătorii din România aceste bune exemple și Patria noastră va crește în tôte.

ENIŪ BĂLTĒNU.

CORRESPONDENȚA

D-luș C. N. Beloiș (Chiliele-Roman). Pentru conductorul D-luș Ionenu din Mizil, adresați-vă direct la D-sa.

Onor. Redacți „*Gazeta sătîneluș*“ și „*Gheorghe Lazăr*“ sînt rugate a trimite cîte un numér de probă D-luș P. Vancu, învățător la Maderat (u. p. Pankota), Ungaria.

D-luș I. Vălcenu (Drăg.-Meh.). Din scrisoarea D-tale se vede că sînteți un Român de inimă, cea ce vî face onóre, mai ales pe aceste timpuri de secetă de asemeni ómeni, dupe cum țiceți D-v. însuși. Mulțămirile noastre pentru încuragiările ce ne faceți

Părintele M. Plătăr... e rugat să plătescă abonamentul pe tot timpul cît

datorește; căci s'a lăudat prin scrisore că e Român cinstit și bun platnic, când i se întrerupsese trimiterea revistei.

D-lui D. Ionescu (Cornet-vale-Dâmb.). Nu trebuie să vă descuragiați. Singurii cei slabi se descuragiază îndată ce dau de obstacole. S'a primit abonamentul pe două ani

D-lui Mihăilescu (Corni-Fălcu). Neprimindu-se nici până acum răspunsul D-v. dacă ați primit suma trimisă printr'un mandat postal, rugăm a ne răspunde ca să știm.

D-lui I. Băcescu (Șașa-Gorj). Vi s'a trimis de două ori cele patru numere din anul III.

D-lui St. Sadovennu (T.-J.). Vi s'a trimis anul I legat, pentru care s'a primit costul.

D-lor C. Dobr.... și N. Andr.... E pré personal răspunsul D-v. Să'l modifice?

D-lui Dimulescu (Brebu). Publicat în No. 1, anul III.

S. S. Preot. Diacon. (T. O.) Nu se pôte publica *Povestea*, ne prezentând interes literar și lovind bunele moravuri. *Sfârșitul verceritei* se va publica

Administrația revistei a primit Mandatul 215 din Călărași cu data 28 Oct. stil nou pentru 10 lei, fără numele trimițătorului; de aceea rógă pe persóna care a trimis această sumă să ne comunice numele.

PENTRU D. REVISOR-SCOLAR AL JUDEȚELOR BRĂILA-JALOMIȚA

Care e cauza că D-v. nu publicați concurs pentru școlile vacante din Jalomita și lăsați ca școlile să fie ocupate de suplinitori?

S'a primit chiar o plângere în această privință de la suplinitori.

REDAȚIA.

O STIRE BUNA

Când revista era tipărită primirăm de la D-l St. Vasilescu, din Slobodia Clinceni, de Ilfov, știrea că o parte din învățătorii și învățătoarele plășei Sabar s'a hotărit să se întrunescă între dinșii, cea-ce au și făcut la 18 curent, în com. Domneștii-de-sus, dar numărul celor adunați fiind pré mic, din cauză că n'au putut fi anunțați toți la timp, s'a hotărit să se aduee din nou, la 1 Noemvrie, pentru care dată D-l Sub-prefect respectiv a promis că va espedui invitațiile la toate școlile din plasă.—Acastă mișcare face onóre corpului învățătoresc din Sabar, care a înțeles în cele din urmă că nu trebuie să aștepte totul de sus.—Fie numai ca să urmeze înainte cu ardórea cu care încep și să nu se descurageze, când vor întâmpina nemulțămiri de la unii din colegii lor!

Să sperăm că și alții i vor imita.

ENIU BĂLTENU

PERSÓNELE CARE AU PLĂTIT DE LA APARIȚIA No. 4
PÎN ACUM

- 11 — D-l C. Miticü (Bucş.-Bac.)
20 — " D. Ionescu (Cobia-Dîmb.)
20 — " Stef. Sadovënu (T.-Jiu)
10 — " P. Nedelcu (Prundu-Ilf.)
5 — " Gheorghiu, notar, (Bogdana-Bac.)
10 — " Stoian Popescu (Malu(Vlaş.))
10 — " P. Dima (Brăila)
10 — " I. G. Palada (Bucuresci)
19,50 " G. Blasian (Călăraşi)
14 — " C. Vrana (Bucureşti)
10 — " Părvescu (Bordeiü-v., Brăila)
10 — S. S. Pr. Artărenu (Loco).
10 — " Gr. Ionescu (Loco).
10 — " Chiriac Bidoianu (Loco).
12 — D-nul G. Misail (Loco).
10 — " A. Furduescu (Piteşti).
10 — " Chr. Angelescu (Constanţa).
10 — S. S. Pr. Nişulescu (Ialom.)
10 — D-nul Neguţ (Lieşti-Tutova).

TABLA MATERIILOR

REVISTA «LUMINA PENTRU TOȚI» ANUL I.

Apărută de la 1 Iuniü 1885 și până la 1 Iuniü 1886.

CUPRINDE :

- I. Pedagogie și Metodologie.
- II. Ivěătorul și școla.
- III. Literatură.
- IV. Biografiile omenilor mari.
- V. Bibliografii său dări de sémă de publicații.
- VI. Felurite lucrări.

REVISTA «LUMINA PENTRU TOȚI» ANUL II.

Apărută de la 1 Iuniü 1886 până la 1 Iuniü 1887

CUPRINDE :

- I. Pedagogie și Metodologie.
- II. Invěătorul și școla.
- III. Literatură.
- IV. Pedagogie Educativă
- V. Bibliografii său dări de sémă de publicații.
- VI. Felurite lucrări.

F. B.

EDUCAȚIUNEA

PENSIONAT DE BĂEȚI

AL LUI

ENIU BALTĚNU

BUCURESCI

BCU Cluj CALEA MÔSILOR, 138

IN ACEST PENSIONAT SE PRIMESC :

Școlari Interni, Externi și Demi-interni
pentru clasele

PRIMARE, GIMNASIALE ȘI COMERCIALE

Acest pensionat este aproape de școlile comerciale, de liceul Mateiș Basarab, de gimnasiul Lazăr și de gimnasiul Mihaiș Bravul.—Pensionatul acesta a *probat cu fapte*, că știe să-și facă datoria în conștiință.

Anul acesta am încercat să fac clasa I gimnasială în pensionat, numai cu puțin școlari cari depun examen înaintea comisiunii ministeriale.

Școlarii sint obligați să vorbescă limba *francesă*.

Succesul dobândit de acest pensionat, a silit pe direcție să adauge neincetat camere, așa că acesta e al treilea an și numără peste 80 școlari. Anul acesta adăogându-se încă două salóne, mai sint câte-va locuri vacante.